

TULEVAISUUDENTUTKIMUKSEN VERKOSTOAKATEMIAN TOIMINTAKUVAUS, JOHTAMISJÄRJESTELMÄ JA LAATUKÄSIKIRJA

Olli Hietanen
Ira Ahokas
Piia Leppänen
Johanna Ollila
Riikka Saarimaa

TVA-JULKAISUJA 1/2009

Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia

Copyright © 2009 Kirjoittajat & Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia

ISBN 978-951-564-978-2

ISSN 1798-5498

Taitto Anne Arvonen

Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia

Tulevaisuuden tutkimuskeskus

Turun kauppakorkeakoulu

Rehtorinpellonkatu 3, 20500 Turku

Puh. (02) 481 4530, faksi (02) 481 4630

tva@tse.fi

www.tvanet.fi

Tulevaisuudentutkimuksen
Verkostoakatemia
[tvanet.fi](http://www.tvanet.fi)

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	4
1. TULEVAISUUDENTUTKIMUKSEN VERKOSTOAKATEMIA	5
1.1. Taustaa: toiminnan käynnistyminen ja vakiinnuttaminen	5
1.2. Toiminnan tavoitteet.....	7
2. TVA:N JOHTAMISJÄRJESTELMÄ	9
3. TVA:N TOIMINTAKUVAUS.....	12
3.1. Opetus.....	14
3.2. Tutkimus.....	17
3.3. Kansainvälinen yhteistyö.....	19
4. TVA:N LAATUTYÖ.....	20
4.1. Opetustoiminnan arviointi ja laadunvarmistus.....	21
4.2. Osaamisen kehittäminen	22
4.3. Verkoston kehittäminen	23
5. KEHITTÄMISTARPEITA: TVA 2018.....	24
5.1. Verkoston ja opintokokonaisuuksien kehittäminen	24
5.2. Tutkimuksen kehittäminen.....	25
5.3. Osaamisen kehittäminen.....	26
5.4. Kansainvälisyyden kehittäminen.....	26
5.5. Opetuksen kehittäminen.....	26
5.6. Rohkeampia visioita	27
6. TOIMENPIDEOHJELMA 2009–2010	28
6.1. Toimintasuunnitelma	29
6.2. Perusviesti	30
6.3. Toimenpide-ehdotukset	30

- Liite 1. TVA:n vastuuhenkilöt lukuvuonna 2008–2009
- Liite 2. TVA:n opiskelijamäärät ja suoritettut opintoviikot 1998–2008 kurssittain
- Liite 3. TVA:n opiskelijamäärät 1998–2008 jäsenyliopistoittain
- Liite 4. TVA:n koulutusyhteyshenkilöiden tulevaisuusverstaas TAIK:ssa 16.1.2008
- Liite 5. TVA:n koordinaatioyksikön tulevaisuusverstaas 31.10.2008
- Liite 6. TVA:n johtokunnan ja koulutusyhteyshenkilöiden 10+10 -verstaas 23.1.2009

JOHDANTO

Tämä julkaisu valmistui kolmen valtakunnallisen yliopistoverkoston keskinäisen vertaisarvioinnin tuloksena. Vuosina 2007–2009 toteutetussa vertaisarvioinnissa olivat mukana Helsingin yliopiston koordinoimat Hilma – nais-tutkimuksen yliopistoverkosto ja Rural Studies – monitieteiset maaseutuopinnot sekä Turun kauppakorkeakou-lun koordinoima Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia (TVA). Vertaisarviointi toteutettiin Korkeakoulu-jen arviointineuvoston (KKA) tuella ja se raportoidaan syksyllä 2009 KKA:n julkaisusarjassa.¹

Raportti kerää yhteen Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemiassa vuosina 1998–2009 tehdyn laatu-työn Pääpaino on kuitenkin lukuvuonna 2008–2009 suoritetun kehittämisprosessin raportoinnissa. Julkaisu sisältää myös vertaisarvioinnin yhteydessä rakentuneen kuvauksen Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemian laatutyöstä ja johtamismallista.

TVA:n toimintakuvaus sijoittuu historialliseen hetkeen: uusi yliopistolaki astuu voimaan 1.1.2010. Laki vai-kuttaa myös yliopistoverkostojen toimintaan. Tästä syystä TVA:n toimintakuvauksella (1998–2009) on itseisarvoa enemmän kuin alun perin osattiin odottaa. TVA:n laatukäsikirja, kuten myös kolmen yliopistoverkoston ver-taisarviointi, kuvaavat ”vanhan yliopistomaailman” verkostoja tavoitteineen ja rakenteineen. Tällä tavalla laatu-kuvaukset toimivat myös vertailu- ja taustamateriaalina uuden yliopistolain aikana rakentuville verkostomaisille toimintakulttuureille.

TVA:n omassa toiminnassa laatukäsikirjan sisältämä itsereflektio on tehokas keino kehittää koordinaatioyk-sikön ja koko verkoston toimintaa ja itseymmärrystä. Laatukäsikirja on myös tehokas työkalu verkoston visionää-riseen laatujohtamiseen. Hiljaisen tiedon näkyväksi tekemistä tarvitaan varsinkin silloin, kun henkilökunnan vai-huvuus on suurta. TVA:ssa oli vuosina 2007–2009 suuri tarve hiljaisen tiedon jakamiselle.² Vertaisarviointi oli toimiva ratkaisu tähän tarpeeseen. TVA:n oman laatukäsikirjan kirjoittamiseen osallistui koko TVA:n koordinaa-tioryksikkö. Koko tiimin osallistamisella kehitettiin koordinaatioyksikön jaettua ymmärrystä TVA:n visiosta ja mis-siosta. Laatumateriaalin tuottamiseen - varsinaiseen laatutyöhön – osallistettiin koordinaatioyksikön ohella myös TVA:n kaikki muut sidosryhmät. Laatutyön loppumetreillä tarve koko verkoston osallistamiseen korostui.

Laatukäsikirjan liitteisiin on kerätty TVA:n lukuvuonna 2008–2009 järjestämien kehittämispäivien ja tulevai-suusverstaiden tulokset. Raportin viimeisessä luvussa on esitetty myös yhteenveto esille nousseista kehittämis-tarpeista, toimenpide-ehdotuksia ja myös toimintasuunnitelma vuosille 2010–2012.

¹ Aino-Maija Hiltunen, Eeva Uusitalo, Olli Hietanen, Torsti Hyyryläinen, Sari Söderlund ja Sari Kettunen (2009) *Dynaami-nen laatu näkemys – Kolmen yliopistoverkoston kehittävä vertaisarviointi*.

² TVA:sta kolmen yliopistoverkoston vertaisarviointiin osallistui eri aikoina kolme eri koordinaattoria.

1. TULEVAISUUDENTUTKIMUKSEN VERKOSTOAKATEMIA

Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia (TVA) on valtakunnallinen yliopistojen tulevaisuudentutkimuksen opetus- ja tutkimusverkosto. Vuonna 2009 verkostoon kuuluu 16 jäsenyliopistoa ja sitä koordinoi Turun kauppa- korkeakoulun Tulevaisuuden tutkimuskeskus. TVA:n tavoitteena on olla edelläkävijä monitieteisen tiedonalan sisältöjen, opetuksen ja tutkimuksen kehittämisessä. TVA:n toiminnan keskeisiä periaatteita ja tavoitteita ovat: monitieteisyys

- § tutkimuksen ja opetuksen vuorovaikutus
- § monimuotoisen opiskelun edistäminen
- § jatkuva arviointi ja kehittäminen
- § kansainvälisyys

Verkoston perustehtävänä on tuottaa korkeatasoista akateemista tulevaisuudentutkimuksen opetusta sekä edistää tulevaisuusajattelua kehittäviä toimintatapoja ja opetusmenetelmiä yliopistoissa ja laajemminkin yhteiskunnassa.

1.1. Taustaa: toiminnan käynnistyminen ja vakiinnuttaminen

Tulevaisuudentutkimuksen perinteiset kivijalat Suomessa ovat olleet Tulevaisuudentutkimuksen seura (1980), Tulevaisuuden tutkimuskeskus (1992), Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta (1992) ja Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia (1998).

Tulevaisuudentutkimuksen seura kerää yhteen tulevaisuusajattelusta kiinnostuneita tahoja ja sen missiona on tulevaisuusorientoituneen julkisen keskustelun käynnistäminen ja ylläpitäminen. Tätä tavoitetta seura toteuttaa käytännössä mm. julkaisemalla Futura-lehteä sekä järjestämällä seminaareja yms. keskustelutilaisuuksia. Seuran alaisuudessa toimii myös lukuisia paikallistoimintaryhmiä. Tulevaisuudentutkimuksen seura keräsi 1980-luvulla yhteen tulevaisuusajattelusta kiinnostuneita toimijoita ja oli tällä tavalla omalta osaltaan vaikuttamassa siihen, että Tulevaisuuden tutkimuskeskus ja Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta perustettiin 1990-luvun alussa. Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunta on poliittinen elin, jonka toimialaan kuuluvat mm. valtioneuvoston tulevaisuusselonteko sekä lausunnot pyynnöstä muille valiokunnille niiden toimialan asioista tulevaisuutta koskevin osin sekä valiokuntaan lähetettyjen muiden valtiopäiväasioiden valmistelu. Valiokunta käynnistää ja tekee erilaisia tulevaisuusselvityksiä kulloinkin ajankohtaisista aiheista.

Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen missiona on alan akateeminen tutkimus ja koulutus. Keskus perustettiin 1992 Turun yliopiston, Åbo Akademin ja Turun kauppakorkeakoulun yhteiseksi tutkimusyksiköksi, mutta nykyisin keskus toimii Turun kauppakorkeakoulun erillislaitoksena. Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortion yhteydessä keskuksen on suunniteltu siirtyvän vuoden 2010 alusta Turun kauppakorkeakoulusta Turun uuden yliopiston erillislaitokseksi.

Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia perustettiin vuonna 1998 vahvistamaan ja toteuttamaan tulevaisuudentutkimuksen akateemista opetusta suomalaisissa yliopistoissa ja korkeakouluissa. TVA:n perustamisasiakirjan allekirjoitti 17 yliopistoa. TVA:n koordinaatiosta vastaa Tulevaisuuden tutkimuskeskus.

2000-luvulla näiden perinteisten toimijoiden rinnalle on noussut uusia toimijoita ja rakenteita: mm. Valtioneuvoston ennakoitiverkosto, ministeriöiden, Suomen Akatemian, Tekesin ja Sitran ennakoitifoorumit ja -verkostot sekä TE-keskusten ennakoitipalvelut (luotain.fi). Myös EU-tasolla on useita uusia verkostoja ja tietokantoja, jotka keräävät yhteen ja koordinoivat ennakointia EU-tasolla. Akateemisia tulevaisuudentutkimuksen yksiköitä löytyy Turun kauppakorkeakoulun Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen lisäksi mm. Åbo Akademiasta ja Teknillisestä korkeakoulusta. Yliopistotoimijoiden lisäksi alalla toimii myös muita toimijoita kuten VTT, useita ennakointiin profiloituneita konsulttitoimistoja ja ajatushautomia sekä myös joitakin ammattikorkeakouluja.

Muun muassa yllä mainittujen toimijoiden asiantuntemuksen ansiosta Suomessa on erittäin laaja-alainen ja monipuolinen ennakoitijärjestelmä. TVA:n toiminnan ansiosta Suomessa on myös laaja-alainen (ehkä jopa maailman laaja-alaisin) tulevaisuudentutkimuksen ja ennakoinnin akateeminen koulutusjärjestelmä, joka omalta osaltaan turvaa ja kehittää kansallisen ennakoitijärjestelmän laatua ja pitkäjänteisyyttä. Tästä toiminnasta hyötyvät kaikki kansallisen ennakoitijärjestelmän toimijat ja sidosryhmät – muun muassa tulevaisuudentutkimusta käytännön työssään hyödyntävät organisaatiot, tutkijat, kansallisesta, seudullisesta ja paikallisesta kehittämisestä vastaavat viranomaiset sekä yliopistoissa opiskelevat perus- ja jatko-opiskelijat.

TVA:n toiminnan alkuvaiheessa ensimmäisiä perustamistehtäviä olivat yhteistyöneuvottelut eri yliopistojen kanssa ja verkoston perustan luominen. Tiedonalan paradigmoja ja koulukuntia, tieteellisiä menetelmiä ja sisältöjä koottiin ja muokattiin tutkimusraporttien pohjalta oppimateriaaliksi soveltuvaan muotoon. Tiedonalan vaikiinnuttamisen myötä tulevaisuudentutkimus on saanut myös oman professorinsa. Ensimmäinen tulevaisuudentutkimuksen professori perustettiin Tulevaisuuden tutkimuskeskukseen vuonna 2004. Vuonna 2009 keskuksessa työskentelee koko- tai osa-aikaisena 4 professoria. Professorien nykyisessä työnkuvassa korostuu tutkimus. Siksi Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia tulevaisuudenhaasteena on edelleen saada TVA:lle oma opetusprofessori. Keskustelua tästä tarpeesta on käyty muun muassa keväällä 2009 kun verkosto on suunnitellut tulevaa toimintaansa. Esille on noussut mm. ajatus yhteisen verkostoprofessorin hankinnasta.

Professorin lisäksi TVA:n tavoitteena on ollut myös tutkijakoulun perustaminen tulevaisuudentutkimuksen tiedonalalle. Tämäkin tavoite on saavutettu TVA:n kymmenvuotisen alkutaipaleen aikana: Tulevaisuudentutkimuksen tutkijakoulu TULIO käynnistyi TVA:n ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen yhteistyönä vuonna 2006 Turun kauppakorkeakoulussa. Tutkijakoulun keskeinen tavoite on tuottaa tohtoreita akateemisiin tutkimuslaitoksiin, vaativiin liike-elämän asiantuntijatehtäviin sekä tehtäviin, joissa vaaditaan tulevaisuuden liiketoimintaosaamisen ja tuotteistamisen asiantuntemusta korkeimmalla akateemisella tasolla.

TVA on ollut edelläkävijä myös monitieteisen asiantuntijuuden hyödyntämisessä ja soveltamisessa akateemisessa opetuksessa. TVA:n hallinto, toimintatavat, verkostoitumisen muoto, päätöksentekomallit, opetussisällöt ja oppimateriaalit on suunniteltu tukemaan monitieteisyyden toteutumista toiminnan eri tasoilla. Monitieteisyys näkyy käytännössä muun muassa siinä, että eri verkostoyliopistoissa tulevaisuudentutkimusta opetetaan eri tiedekunnissa ja eri ainelaitoksissa. Mukana toiminnassa on muun muassa taidekorkeakouluja, teknisiä yliopistoja sekä kauppakorkeakouluja. Tulevaisuudentutkimuksen sisältöaiheet ovat innostaneet verkostopartnereita kehittämään aivan uudenlaisia verkostomaisen oppimisen muotoja, jotka ovat sittemmin toimineet esimerkkinä muille tieteenaloille ja verkostoille.

TVA:n kymmenvuotinen toimintahistoria on edistänyt merkittävällä tavalla tulevaisuudentutkimuksen tiedonalan "tieteenalaistumista" ja tunnettua Suomessa ja myös kansainvälisesti. Opetuskokonaisuuksien rakentaminen on edesauttanut tulevaisuudentutkimuksen paradigmojen, teorioiden ja metodologioiden hahmottamista. Vastaavasti noin kolmetuhatta tulevaisuudentutkimukseen tutustunutta yliopisto-opiskelijaa (vuosina 1998–2008) ympäri Suomen eivät myöskään voi olla jättämättä jälkeä suomalaisen yhteiskuntaan ja työelämään. Hyvät tulokset on saavutettu koko Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen henkilöstön voimin ja TVA:n jäsenyliopistojen toimijoiden vahvalla sitoutumisella ja pitkäjänteisellä työllä.

TVA:n toimintaa on rahoittanut pääosin opetusministeriö. Jäsenyliopistot osallistuvat kustannusten kattamiseen maksamalla opetuspalkkiot ja järjestämällä opetukseen vaadittavat tilat ja välineet. Tulevaisuuden tutkimuskeskus tarjoaa verkostolle tiedonalan tutkimus- ja koulutussisältöjä sekä uutta teknologiaa hyödyntäviä opiskeluympäristöjä.

Suomessa TVA on alan ainoa akateemista opetusta systemaattisesti järjestävä organisaatio. TVA:n tavoitteena on ollut vakiinnuttaa tulevaisuudentutkimuksen tiedonalan akateemista asemaa sekä lisätä kotimaisten ja ulkomaisten yliopistojen välistä yhteistyötä.

1.2. Toiminnan tavoitteet

Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia keskeisenä tavoitteena on toimia jäsenyliopistoissa ja ulkomaisissa yhteistyöyliopistoissa tulevaisuudentutkimuksen opetuksen, tutkimuksen, toimintatapojen ja opetusmenetelmien kehittäjäverkostona. Verkosto edistää monitieteisen opetuksen kehittämistä yliopistoissa niiden opiskelijoista, opettajista ja hallintohenkilökunnasta lähtevistä tarpeista käsin. TVA:n toiminnan pitkän aikavälin päämääriä ovat:

1. tieteelliseen tulevaisuudentutkimukseen perustuva perusopetus jäsenyliopistoissa

2. tulevaisuudentutkimuksen toimijoiden - tutkijoiden, asiantuntijoiden ja organisaatioiden aseman ja mahdollisuuksien vahvistuminen kansainvälisessä kilpailussa, tutkimusyhteistyössä ja muussa toiminnassa
3. kasvanut tulevaisuustietoisuus suomalaisessa yhteiskunnassa
4. kansainvälisen tulevaisuudentutkimuksen opetuksen edistäminen (World Futures Academyn perustaminen) ja kestävän kehityksen mukainen globaali yhteiskuntakehitys tulevaisuudentutkimuksen avulla

Näitä päämääriä edistetään:

1. tuottamalla teoreettisesti ja metodisesti korkeatasoinen tulevaisuudentutkimuksen sivuainekokonaisuus sekä maisteri- ja tohtoriohjelmiä, joista valmistuu tulevaisuudentutkimuksen lähestymistavat ja menetelmät hallitsevia eri alojen asiantuntijoita
2. lisäämällä eri tieteenalojen välistä vuorovaikutusta jotta kehittyisi kansallisia ja kansainvälisiä moni- ja poikkitieteellisiä tutkimusyhteisöjä
3. kehittämällä tulevaisuudentutkimuksen teoreettista ja metodologista perustaa
4. tuottamalla korkeatasoisia tutkimuksia, selvityksiä ja yleistä tulevaisuusinformaatiota ja levittämällä näitä yhteiskunnallisten päättäjien ja muiden toimijoiden päätöksenteon tueksi
5. toimimalla kansainvälisen Millennium-projektin Pohjoismaisena Noodina
6. perustamalla Kansainvälinen tulevaisuudentutkimuksen opetus- ja tutkimusverkosto World Futures Academy

2. TVA:N JOHTAMISJÄRJESTELMÄ

Verkoston organisaatorakenne muodostuu johtokunnasta (16 jäsentä), johtokunnan työvaliokunnasta (5 jäsentä) ja koulutusyhteyshenkilöistä (16 jäsentä) sekä TVA:n koordinaatioyksiköstä (2–4 henkilöä). Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia jäseniä vuonna 2009 ovat seuraavat yliopistot ja korkeakoulut:

§ Helsingin yliopisto	§ Taideteollinen korkeakoulu
§ Helsingin kauppakorkeakoulu	§ Tampereen teknillinen yliopisto
§ Joensuun yliopisto	§ Tampereen yliopisto
§ Åbo Akademi	§ Teknillinen korkeakoulu
§ Kuopion yliopisto	§ Turun kauppakorkeakoulu
§ Lapin yliopisto	§ Lappeenrannan teknillinen yliopisto
§ Turun yliopisto	§ Svenska handelshögskolan
§ Oulun yliopisto	§ Vaasan yliopisto

Perustamisasiakirjat sitouttavat jäsenyliopistot yhteiseen toimintaan ja antavat tarvittavan hallinnollisen tuen käytännön toiminnasta vastaaville. TVA:n toiminta perustuu jäsenyliopistojen allekirjoittamaan perustamis-sopimukseen (2.2.1998) sekä johtokunnan 18.5.1998 antamaan ja 17.9.2001 uusittuun hallintojohtosääntöön. TVA:n toiminnan sisällöstä, tasosta ja kehittämisestä vastaa johtokunta, johon kukin jäsenyliopisto on valinnut oman edustajansa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnan esittelijänä ja sihteerinä toimii verkoston koordinaattori. Johtokunta on ylin strategisen päätöksenteon elin, joka kokoontuu 2–3 kertaa vuodessa.

Johtokunnan jäsenistä muodostettu työvaliokunta valmistelee tarvittaessa asioita johtokunnan käsittelyyn. Työvaliokunta kokoontuu tarvittaessa. Lisäksi TVA:lla on jäsenyliopistojen opettajista ja tutkijoista koostuva koulutusyhteyshenkilöverkosto, joka huolehtii opettamisesta ja opiskelijahallinnosta omissa yliopistossaan. Koulutusyhteyshenkilöverkosto kokoontuu 1–2 kertaa vuodessa.

Koordinaatioyksikössä työskentelevät koordinaattori ja koulutussuunnittelija, jotka vastaavat opetuksen suunnittelusta ja kehittämisestä, TUTU3- ja TUTU4-kurssien tarjoamisesta, opetusmateriaalien päivityksestä (myös TUTU1 ja TUTU2 kurssien osalta), opintorekisteristä, valtakunnallisesta toiminnasta ja yhteistyön sujumisesta. Tarvittaessa TVA:n koordinaatioyksikköä täydennetään myös osa-aikaisilla koulutussuunnittelijoilla ja -assistentteilla, jotka vastaavat jostakin erityisosa-alueesta. Tällaisia tehtäviä ovat viime vuosina olleet muun muassa kesäkoulun järjestäminen ja Tulio-tutkijakoulun koordinointi.

Johtokunnan, työvaliokunnan, kansainvälisen neuvottelukunnan, koordinaatioyksikön sekä Tulio-tutkijakoulun vastuuhenkilöt sekä opetuksesta vastaavat koulutusyhteyshenkilöt on esitetty liitteessä 1. TVA:n johtamis- ja toimintajärjestelmä sekä verkostorakenne on puolestaan esitetty seuraavalla sivulla olevassa kuvassa 1.

Kuva 1. TVA:n organisaatiokaavio sekä johtamis- ja toimintajärjestelmä.

TVA:n kansainvälistymistä tukemaan ja kehittämään on perustettu vuonna 2000 myös kansainvälinen neuvottelukunta (International Advisory Board, IAB), joka koostuu yhdeksästä asiantuntijajäsenestä. IAB:n jäsenet edustavat yliopistoja ja tutkimuslaitoksia. Neuvottelukunnan tehtävänä on osallistuminen kansainvälisen toiminnan suunnitteluun. Kansainvälistymisen osalta TVA:n pitkän aikavälin visiona on luoda kansainvälinen tulevaisuusopintoja tuottava verkosto (World Futures Academy).

World Futures Academyn toimintaa on käynnistetty vuodesta 2002 lähtien muun muassa tuottamalla kansainvälisiä FUTURES1 ja FUTURES2 kursseja. Keväällä 2009 uusitun toimintasuunnitelman perusteella World Futures Academyn toiminta kehitetään vuosina 2010–2011 kansainvälisellä (esimerkiksi CIMO:n rahoittamalla) vaihto-ohjelmalla ja siihen liittyvällä kansainvälisellä oppimisympäristöllä. Tällä tavalla kansainvälisyys palvelee aluksi kansallisen opetuksen kehittämistä. Vaihto-ohjelman haasteena on koordinaation rahoittaminen. Myös oppimisympäristön kehittäminen edellyttää hankerahaa.

3. TVA:N TOIMINTAKUVAUS

Toiminnan tavoitteet laaditaan yhdessä jäsenyliopistojen kanssa. Johtokunta hyväksyy tavoitteet työvaliokunnan esityksestä. Tavoitteiden ja toimintatavan valmistelussa erityisen tärkeänä on pidetty koulutusyhteys henkilöiden eli opettajien muodostaman suunnittelu- ja arviointiryhmän työskentelyä. Yhteys henkilö tapaamisia järjestetään lukukausittain ja niiden aikana käydään läpi opiskelijoilta ja opettajilta saatua palautetta ja tiedotetaan mahdollisista uudistuksista ja ajankohtaisista hankkeista.

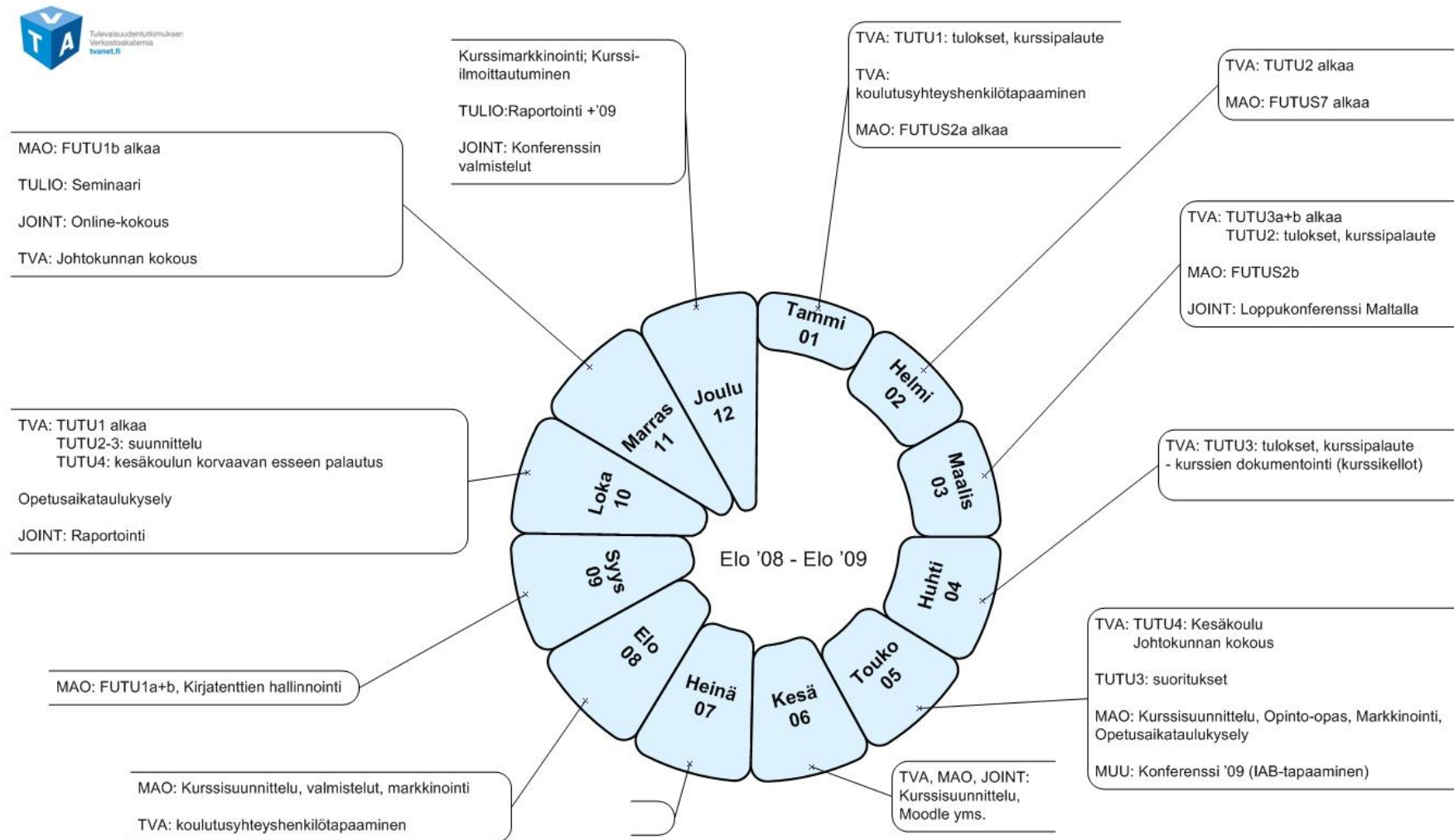
Opettajat ja opiskelijat ovat keskeisessä asemassa päättämässä siitä, mitä kursseilla opetetaan ja mitkä ovat opiskelun muodot. Verkosto on tällä tavalla onnistunut säilyttämään joustavuutensa ja pystynyt ottamaan opetuksessa huomioon uusia kiinnostavia teemoja. Verkoston tärkeitä toimintaperiaatteita ovat avoimuus ja luottamus. Opettajien palaute kerätään koulutusyhteys henkilöiden lukuvuosittaisissa tapaamisissa. Opiskelijoiden palaute kerätään kurssikohtaisilla palautelomakkeilla sekä myös erikseen tehtävillä kuormittavuuskyselyillä.

TVA:n koordinaatioyksiköllä on viikkopalaverien lisäksi säännöllisesti laajamittaisempia kehittämispäiviä ajankohtaisten hankkeiden osalta 1–2 kertaa vuodessa. Viikkopalavereissa ja TVA:n kehittämispäivillä käydään läpi TVA:n vuosikelloa (kuva 2). Palavereissa käsitellään Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen koko yliopisto-opetusta, joten kelloon sisältyy myös Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen 'Master Degree Programme in Futures Studies' sekä keskuksen ja TVA:n yhteisen 'International Masters in Strategic Innovation and Future Creation' maisteriohjelmien tapahtumat. TVA:n henkilökunta osallistuu myös Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kehittämispäiviin 2 kertaa vuodessa sekä Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen johtoryhmän kokouksiin viikoittain. Tällä tavalla pidetään yllä jatkuvaa vuorovaikutusta opetuksen ja tutkimuksen välillä. TVA:n opetuksessa hyödynnetään alan uusinta tutkimustietoa ja opettajina toimivat jäsenyliopistojen koulutusyhteys henkilöiden lisäksi myös Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen tutkijat.

Johtokunnan jäsenet ja koulutusyhteys henkilöt tuovat esille TVA:n toimintaa ja tulevaisuudentutkimuksen sisältöjä omassa yliopistossaan hallinnollisissa ja opetukseen liittyvissä tilaisuuksissa, tutkimusjulkaisuissa ja muissa yhteyksissä. Tämän toimintamallin ansiosta tulevaisuudentutkimus onkin vakiinnuttanut asemansa suuressa osassa suomalaisia yliopistoja. Jäsenyliopistojen edustajia on aktiivisesti otettu mukaan alustajiksi tulevaisuudentutkimuksen tutkijaseminaareihin ja erilaisiin opetuksen kehittämisseminaareihin, joissa tulevaisuudentutkimuksen uutta tutkimustietoa on viety osaksi opetussisältöjä.

TVA on toiminut aktiivisesti myös "verkostojen verkostoissa", kuten Suomen Virtuaaliyliopiston sekä yliopistojen aineverkostojen yhteisessä verkostossa. Toiminta osana Suomen Virtuaaliyliopistoa on mahdollistanut eturivin osallistumisen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön levittämiseen ja edistämiseen suomalaisissa yliopistoissa. TVA:lla on ollut edustus myös erilaisissa virtuaaliyliopiston toimintaryhmissä, kuten asianomistajaryhmissä sekä SVY-foorumissa. TVA oli mukana myös yliopistojen aineverkostojen yhteistyön käynnistämisessä vuonna 2005. Tämän yhteistyön tuloksena on syntynyt mm. verkostojen yhteinen esite vuonna 2007 sekä kirjelmä rehtorien neuvostolle syksyllä 2008. Vuonna 2009 julkaistaan myös Maaseudun tutkimusverkoston (Rural Studies), naistutkimusverkosto Hilman ja TVA:n yhteinen laaturaportti (kolmen verkoston vertaisarviointi). Raportti julkaistaan Koulutuksen arviointineuvoston julkaisusarjassa.

Kuva 2. TVA:n opetusprosessi on kuvattu vuosikellossa. Vuosikelloa käytetään TVA:n viikkopalaverien asialistana. Viikkopalaverissa käytetty kello on yksityiskohtaisempi ja se sisältää koordinaatioyksikön kaikkien työntekijöiden tehtävät.

3.1. Opetus

3.1.1. Opetuksen järjestäminen

Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemiaan keskeisiin periaatteisiin kuuluvat monimuotoisen opiskelun edistäminen, opetuksen ja tutkimuksen vuorovaikutus sekä monitieteisyys. Monimuotoisen opiskelun edistäminen on ydinosaamista TVA:n kaltaiselle valtakunnalliselle verkostolle, jolla ei ole tavanomaista infrastruktuuria ainelaitosten tai opetusvirkojen muodossa. Verkostossa opiskelijat ja asiantuntijat voivat kohdata vain, jos verkoston rakenne on toimiva ja opetusjärjestelyt suunniteltu ja toteutettu huolellisesti. Keskeisenä opiskelumuotona ovat opintoryhmien tapaamiset, joissa oppimista tapahtuu opiskelijoiden keskinäisen sekä opiskelijoiden ja ohjaajan välisen vuorovaikutuksen kautta. Tämän lisäksi käytössä on myös opetusteknologian hyödyntämiseen ja vuorovaikutteisten opiskeluympäristöjen käyttöön perustuvia opetusmenetelmiä erilaiset oppimistavat huomioiden.

Monimuoto-opiskelun järjestämisessä hyödynnetään uutta opetusteknologiaa, kuten verkkooppimisympäristöä (Moodle) ja verkkoneuvotteluohjelmistoa (Acrobat Connect Pro). Opiskelun muodot vaihtelevat kurseittain sisällöstä riippuen ja etäopiskelun osuus vaihtelee 10–70 prosentin välillä. Kirjallinen oppimateriaali suunnitellaan täydentämään verkkoympäristön sisältöjä ja päinvastoin. Kurssien oppimateriaali koostetaan itse opiskeluoppaiksi, artikkelikokoelmiksi, työkirjoiksi, käsikirjoiksi jne. Sekä opiskelijoille suunnattuja verkkooppimisympäristön sisältöjä että kirjallisia oppimateriaaleja – samoin kuin opettajille tarkoitettua aineistoa – päivitetään ja kehitetään vuosittain opetussuunnitelman ja saadun palautteen perusteella.

Valtakunnallisten kurssien synkronoinnissa ja toteuttamisessa on omat haasteensa, jotka vaativat koulutussuunnittelijan ja kurssin ohjaajien yhteistyötä. Joillakin kurseilla järjestettävät valtakunnalliset lähitapaamiset vaativat resursseja myös opiskelijoilta, minkä vuoksi heitä kuunnellaan tarkasti kurssien suunnittelussa. Opiskelijapalautteen perusteella valtakunnallisia opetustapahtumia on kehitetty verkossa toteutettaviksi mm. reaaliaikaisten verkkoluentoja ja -keskusteluja sekä verkkotuutorointia järjestämällä.

Tulevaisuudentutkimuksen peruskurssit järjestetään yhteistyössä jäsenyliopistojen kanssa. Kurseilla TUTU1 ja TUTU2 paikalliset opintoryhmät kokoontuvat koulutusyhteyshenkilön johdolla. TUTU3 ja TUTU4 -kurseihin sisältyy 1–2 valtakunnallista lähitapaamista. Myös erikoiskurssit järjestetään yhteistyössä jäsenyliopistojen kanssa.

JOO-lyhenteellä tarkoitetaan joustavaa opinto oikeutta eli opiskelijan mahdollisuutta suorittaa erillisiä opintoja ja opintokokonaisuuksia yliopistoissa, joiden kanssa hänen kotiyliopistonsa on tehnyt JOO-sopimuksen. Opiskelijalle toisessa yliopistossa opiskelu on maksutonta. TVA:n kurssien JOO-käytäntö perustuu jäsenyliopistojen omaan päätökseen. TVA:n opintojen JOO-käytännöistä sovitaan syksyllä 2009. Koordinatitoyksikön tavoitteena on tällöin saada kaikki TVA-opinnot JOO-sopimuksen piiriin. Tämä helpottaa opintopisteiden kirjaamista jäsenyliopistojen opintorekistereihin.

Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemiassa suoritetut opinnot voi sisällyttää tutkintoon joko tulevaisuudentutkimuksen opintokokonaisuutena tai osana muita opintoja. Tulevaisuusopintoja voi sisällyttää vapaasti valittaviin opintoihin ja suorittaa minkä tahansa pääaineen yhteydessä. Opintoja voi suorittaa yksittäisinä opintopaksoina tai 25 opintopisteen (sivuaineeseen rinnastettavana) opintokokonaisuutena. Opetus tapahtuu moni-

muoto-opiskeluna. Tämä mahdollistaa opettajien ja opiskelijoiden tehokkaan vuorovaikutuksen, vahvistaa opetuksen monitieteisyyttä ja rakentaa yhteyksiä elinkeinoelämään.

TVA:n kursseille voivat osallistua kaikki ne, joilla on voimassaoleva opinto-oikeus jossakin verkoston jäsenyliopistossa. Myös muut voivat hakea erillistä opinto-oikeutta kurssin järjestävästä yliopistosta. Lisätietoja hakuprosessista saa kunkin yliopiston omasta opintotoimistosta. Jatko-opiskelijat voivat jatko-opintokurssien lisäksi osallistua myös peruskursseille.

3.1.2. Opetustarjonta

Tulevaisuudentutkimuksen opetuksen perusta on 25 opintopisteen laajuinen opintokokonaisuus, joka muodostuu neljästä opintojaksosta:

- § Miten tutkimme tulevaisuutta? (TUTU1),
- § Tulevaisuudentutkimuksen tieteelliset menetelmät (TUTU2),
- § Tieteellisten menetelmien harjoituskurssi (TUTU3) sekä
- § Vaihtuvatemainen tulevaisuudentutkimuksen kurssi (TUTU4), joka toteutetaan pääsääntöisesti kesäkouluna vuosittaisen kansainvälisen konferenssin yhteydessä.

Näiden opintojaksojen lisäksi vuosittain on tarjolla myös jäsenyliopistojen tarjoamia erikoiskursseja tulevaisuudentutkimuksen teemoihin tai menetelmiin liittyen. Lisäksi TVA:n kansainvälisillä FUTURES1 ja FUTURES2 -kursseilla on opiskellut vuosina 2002–2008 yhteensä 311 opiskelijaa.

TVA: tarjoamalla perustutkintokursseilla on opiskellut kaiken kaikkiaan noin kolmetuhatta opiskelijaa, jotka ovat suorittaneet yhteensä 6534 opintoviikkoa vuosina 1998–2005 ja 2831 opintopistettä vuosina 2006–2008.³ Esimerkiksi syksyllä 2008 TVA:n Johdatus Tulevaisuuden tutkimukseen kurssille osallistui yhteensä 100 opiskelijaa yhdeksässä yliopistossa. TVA:n opiskelija- ja opintopistemäärät (1998–2008) on esitetty liitteissä 2 (kurssitain) ja 3 (yliopistoittain).

3.1.3. Jatko-opinnot ja tutkijakoulu

TVA:n on tarjonnut opinto-ohjelman jatkotutkinto-opiskelijoille verkoston alkuvaiheista lähtien. Ohjelmaan kuuluu tutkimus- ja teemaseminaareja ja lisäksi verkoston opintokokonaisuus 25 opintopistettä. Jatko-opiskelijoilla on myös mahdollisuus esitellä tutkimustaan TVA:n ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen vuosittain järjestämissä kansainvälisissä konferensseissa valintamenettelyn kautta. Jatko-opintokurssien ja -seminaarien alustajina käytetään tulevaisuudentutkimuksen dosentti- ja tohtoriverkostoa sekä muita jäsenyliopistojen asiantuntijoita.

³ TVA:n tilastot opiskelija- ja opintomääristä eivät parhaillaan ole parhaat mahdolliset: opiskelijamäärät on tilastoitu aloitaneiden mukaan kun taas suoritusmäärät kertovat opintonsa loppuun saakka suorittaneista. Tilastot eivät siksi nyky muodossaan huomioi opintonsa keskeyttäneiden määrää.

Vuosina 2006–2009 TVA on koordinoanut yhteistyössä Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kanssa myös Suomen Akatemian rahoittamaa Tulevaisuuden liiketoimintaosaamisen tutkijakoulua (TULIO).⁴ Tutkijakoulu on poikkitieteellinen ja laaja-alainen, verkostoitunut kokonaisuus, joka ohjaa tiedonalan opiskelijoita käyttämään tulevaisuudentutkimuksen menetelmiä ja näkökulmaa tutkimuksessa sekä analysoimaan ja keskustelemaan tulevasta kehityksestä yhteiskunnan eri osa-alueilla. Tämä tarkoittaa tutkijakoulutettavien osaamisen vahvistamista siten, että eri tieteenalojen tohtoriopiskelijoita perehdytetään liiketoimintaosaamisen ja tulevaisuudentutkimuksen filosofisiin ja tieteellisiin perusteisiin. Tulevaisuutta tarkastellaan eri tieteenalojen omista lähtökohdista ja siten tulevaisuusnäkökulman hyödyntäminen lisää jatko-opiskelijan oman tieteenalan asiantuntemusta. Ennakoiva liiketoimintaosaaminen viittaa näiden alojen tutkimukseen tulevaisuusorientoituneesti siten, että tutkimusaloilla pyritään kartoittamaan keskeisiä tulevaisuuden muutoshaasteita sekä varautumaan näihin erillisiin strategioin. Ennakoivan liiketoimintaosaamisen keskeiset painopisteet Tuliossa ovat:

- § Innovaatioiden tuotteistaminen tulevaisuusorientoituneessa tutkimuksessa
- § Liiketoiminnan alueelliset ulottuvuudet
- § Liiketoiminnan yhteiskuntavastuu
- § Yrittäjyyden tulevaisuus
- § Sosiaaliset innovaatiot liiketoiminnassa
- § Kulttuurinen talous
- § Verkostotalouden tulevaisuus
- § Liiketoiminnan tutkimus globaalin kestävän kehityksen viitekehyksessä
- § Liiketoiminnan tulevaisuuden kehityksen analysointi

Tutkijakoulun koulutusohjelman suunnittelusta ja tutkijakoulun hallinnon valmistelusta vastaa TVA:n koordinaattori. TULIO:n ylin strateginen päätöksentekoeelin on tutkijakoulun järjestäjien edustajista koottu johtoryhmä. Johtoryhmä kokoontuu 1–2 kertaa vuodessa. Muina aikoina johtoryhmän työskentelyssä hyödynnetään sähköisiä viestinnän välineitä. Johtoryhmän tehtävänä on:

- § hyväksyä varsinaiset tutkijakoulutettavat ja statuspaikkojen tutkijat
- § vastata tutkijakoulun tieteellisestä tasosta
- § vahvistaa vuosittain tutkijakoulun toimintasuunnitelman pääkohdat
- § seurata tutkijakoulutettavien työn edistymistä

Käsiteltäviä asioita valmistelee johtoryhmän jäsenistä koostuva työvaliokunta, joka keskustelee, tekee päätöksiä ja käsittelee aloitteita.

Tutkijakoulussa on neljä varsinaista, rahoitettua tutkijankoulutuspaikkaa ja 23 statuspaikkaa. Statuspaikalla olevilla on oikeus osallistua tutkijakoulun koulutusohjelmaan ja tutkijakoulu tukee eri tavoin heidän tutkimuksensa edistymistä.

⁴ TVA:n jatkotutkinto-opiskelijoille tarjoaman opetuksen merkitys on vähentynyt Tulio-tutkijakoulun perustamisen jälkeen (vuodesta 2006 lähtien). Varsinaisten tutkijakoulupaikkojen lisäksi Tulio-tutkijakoulu tarjosi myös statuspaikkoja tulevaisuudentutkimuksesta kiinnostuneille jatko-opiskelijoille.

Tutkijakoulun opiskelijat ovat osallistuneet aktiivisesti Tulion vuosittaisen toimintasuunnitelman laadintaan ja toiminnan, kuten tutkimus ja teemaseminaarien sekä keskustelutilaisuuksien, järjestämiseen. Opetuskokemuksista tutkijaopiskelijat ovat hankkineet opettamalla TVA:n sekä Tulevaisuudentutkimuksen maisteriohjelman kursseilla. Tutkijakoulutettavat raportoivat tutkimuksen edistymisestä vuosittain johtoryhmälle.

Vuosina 2006–2008 Tulion tutkijakoulutettavat ovat julkaisseet lähes kolmekymmentä artikkelia sekä osallistuneet yli kahteenkymmeneen konferenssiin, Tulio-seminaariin ja keskustelutilaisuuteen Suomessa ja ulkomailla. Vuoden 2011 loppuun mennessä Tulio-tutkijakoulusta rahoitettujen tutkijakoulutettavien odotetaan tuottavan 6 väitöskirjaa. Lisäksi statuspaikkalaiset ovat jo tuottaneet yhden.

3.2. Tutkimus

Tulevaisuudentutkimuksessa haasteena on monitieteisen perustutkimuksen määrän kasvattaminen. TVA:n tutkimustoiminta sisältää tutkijatapaamisia, kansainvälisiä seminaareja ja aktiivista osallistumista tieteelliseen tutkimustoimintaan.

Yksi verkoston tärkeimmistä tutkimushankkeista on toimiminen WFUNA:n (World Federation of UN Associations) koordinoiman Millennium-projektin noodina. Lisäksi TVA on tulevaisuudentutkimuksen menetelmiä hyödyntäen selvittänyt oppimisen, opetuksen, koulutuksen ja aluekehityksen tulevaisuuden haasteita.

TVA:n erityisenä haasteena (tutkimuksen näkökulmasta) on monitieteisen tutkijayhteistyön lisääminen erityisesti TVA:n jäsenyliopistojen välillä. Tämä tavoite korostui TVA:n koulutusyhteyshenkilöiden ja johtokunnan jäsenien tulevaisuusverstaassa tammikuussa 2009. Jäsenyliopistojen edustajat toivoivat, että tulevaisuudentutkimuksen tutkijayhteisöjä vahvistettaisiin sekä jäsenyliopistojen sisällä että myös niiden välillä. Verkoston pitkän aikavälin tavoitteena voisi olla esimerkiksi Tulevaisuudentutkimuksen huippuyksikön asema.

3.2.1. Millennium-projekti

Millennium-projektin⁵ tarkoituksena on käynnistää tulevaisuuden tutkimusta, päivittää ja kehittää tietojamme maailman tulevaisuudesta ja saattaa tätä tietoa tiedotusvälineiden ja oman tiedotustoimintansa kautta julkishallinnon päätöksentekijöiden tietoisuuteen. Projektin avulla halutaan kehittää myös opetussisältöjä ja julkista koulutustarjontaa ja luoda eri tavoin kumuloituvaa tietoa mahdollisista tulevaisuuksista. Globaalien ja lokaalisten ajattelun yhdistämiseksi projekti on perustanut noodeja (engl. node) eli yhteistyöorganisaatioita ja kutsunut tutkijoita eri maista vastaamaan paikallisesti ja alueellisesti tehtävästä tutkimustyöstä ja tutkimustulosten levittämisestä. TVA toimii yhtenä Millennium-projektin noodina. Millennium-projektin pääasialliset sisällöt ovat:

- § Pitkän aikavälin kehityskulkujen haasteiden ja mahdollisuuksien jatkuva arviointi ja niiden toimenpiteiden ja poliittisten päätösten kuvaaminen, joita tarvitaan haasteisiin vastaamiseksi.
- § Tutkijoiden yhteinen tutkimuksen tekemiseen ja tietojen vaihtoon tähtäävä, kaikille avoin verkosto.

⁵ www.millennium-project.org/

- § Vuosittain julkaistava State of the Future -raportti⁶, joka sisältää sekä muiden tekemää ennakkointitietoa että projektissa tuotettavaa tutkimustietoa. Raportin sisältö ottaa huomioon myös aikaisempina vuosina tehdyn työn.

Millennium-projektin erityisiä tutkimusaiheita ovat olleet esimerkiksi tieteen ja teknologian tulevaisuus, tulevaisuudentutkimuksen menetelmät, ympäristön turvallisuus ja Afrikan tulevaisuus. Tutkimusmenetelmiä ja analysoinnin muotoja kehitetään erilaisten tutkimuskysymysten – tulevaisuuden haasteiden ja mahdollisuuksien – tarkastelun yhteydessä.

3.2.2. COST A22

Millennium-projektin ohella TVA on osallistunut myös COST A22 -verkoston (European Network for Foresight Methodology) toimintaan. COST A22 -verkoston⁷ tavoitteena on kehittää ennakointimenetelmiä ja näiden menetelmien optimaalista käyttöä. Verkosto edistää eurooppalaisten tutkijoiden ja ennakoinnin kanssa työskentelevien yhteistyötä sekä alan koulutusta tukemalla tutkijavaihtoa. A22 on osa laajempaa "COST – European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research" verkostoa⁸, joka on perustettu jo vuonna 1971. Tämä kansainvälinen verkosto edistää tekniikan ja tieteen tutkimusta sekä koordinoi kansallisesti rahoitettua tutkimusta Euroopan tasolla.

3.2.3. Tulevaisuudentutkimuksen tieteelliset perusteet

Keväällä 2009 TVA käynnisti selvitystyön, jossa arvioidaan ja määritellään tulevaisuuden tutkimuksen paradigmat, teorialat, käsitteet ja menetelmät. Selvityksessä etsitään vastauksia muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

- § Mitä tulevaisuuden tutkimus on?
- § Miten tulevaisuudentutkimusta tehdään?
- § Miksi tulevaisuudentutkimusta tehdään?

Tulevaisuuden tutkimuksen paradigmojen ja valtavirtojen selvitystyö on jatkoa jo vuonna 2002 julkaistulle perusoppikirjatyölle (Tulevaisuudentutkimus – perusteet ja sovellutuksia). Selvitystä käytetään pohjamateriaalina vuonna 2010, kun TVA:n oppisisältöjä tarkastetaan yhteistyössä jäsenyliopistojen kanssa. Selvitys valmistuu kesällä 2009 ja sitä käytetään opetusmateriaalina TVA:n kesäkoulussa ja tulevaisuudentutkimuksen tutkijakoulu TULLION tutkijaseminaarissa. Tällä tavalla myös opiskelijat voivat osallistua oppisisältöjen määrittämiseen.⁹

⁶ www.acunu.org/millennium/issues.html

⁷ www.costa22.org/

⁸ www.cost.esf.org/

⁹ Selvityksen toteutti dosentti Anita Rubin ja se julkaistaan TVA:n julkaisusarjassa syksyllä 2009.

3.3. Kansainvälinen yhteistyö

Tulevaisuudentutkimus on luonteeltaan monitieteinen tiedonala. Verkostossa toimivien asiantuntijoiden välisen yhteistyön kautta myös eri tieteenalojen välinen vuorovaikutus toteutuu luontevasti. Kansainvälinen yhteistyö on nähty tärkeänä erityisesti opintojen laadun ja henkilöstön oman osaamisen varmistamisessa sekä opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkuvuuden edistämiseksi. TVA:n kansainvälistymisstrategian taustalla on myös ajatus siitä, että tulevaisuudessa tutkimuksessa kilpailua käydään ennen kaikkea eurooppalaisten ja globaalien opetus- ja tutkimusverkostojen välillä. Kilpailu ja yhteistyö tulevat limittymään aivan uudella tavalla toisiinsa. Näistä lähtökohdista TVA:n päämääränä on laajentua asteittain kansainväliseksi verkostoksi (World Futures Academy).

Kansainvälisen verkoston luominen ja osaamisen kehittäminen aloitettiin perustamalla 1.6.2000 kansainvälinen neuvottelukunta IAB (International Advisory Board), jonka tehtävänä on ollut edistää kansainvälistä yliopistojen välistä yhteistyötä ja lisätä suomalaisten opiskelijoiden mahdollisuutta ulkomaiseen opiskelija- ja tutkijavaihtoon. IAB:n jäsenet ovat myös esiintyneet alustajina TVA:n kansainvälisissä seminaareissa ja kokouksissa.

Maailmanlaajuinen tulevaisuudentutkimuksen tiedeyhteisö toimii jo tiiviissä yhteistyössä. Myös TVA:n henkilöstö on jatkuvassa yhteydessä kahteen alan maailmanjärjestöön World Futures Studies Federationiin¹⁰ ja World Future Societyyn¹¹, joiden toiminnasta pyritään myös tiedottamaan kotimaassa. Millennium ja SPIDER (Increasing Regional Competitiveness through Futures Research Methods) -projektien¹² kautta TVA on ollut mukana myös kansainvälisessä tutkimusyhteistyössä.

COST-projekti on tarjonnut suomalaisille tutkijoille väylän harjoitteluun ulkomailla. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen (CIMO:n) North-South-South -ohjelman rahoituksen turvin TVA:lla on ollut aktiivista opettajavaihtoa myös eteläafrikkalaisen Rhodes Universityn kanssa vuodesta 2006 lähtien. Vuosina 2006–2009 Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta on vierailut Rhodes Universityssä neljä opettajaa samalla kun Rhodes Universitystä on vierailut Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa seitsemän opettajaa ja kolme opiskelijaa. Eteläafrikkalaiset vierailijat ovat opettaneet ja opiskelleet TVA:n kesäkoulussa sekä osallistuneet Tulion tutkijaseminaariin.

Opetuksen kansainvälisenä yhteistyönä on toteutettu englanninkieliset FUTURES1 ja FUTURES2 -kurssit (vuodesta 2002 lähtien) sekä myös kesäkouluja kansainvälisten kumppaniyliopistojen kanssa. FUTURES1 ja 2 -kursseilla on opiskellut vuosina 2002–2008 yhteensä 311 opiskelijaa. Yhteistyökumppaneita ovat olleet muun muassa Manchester Business School (Prest), Pontificia Universita Gregoriana (Vatikaani ja Rooma), Tallin University, Corvinus University of Budabest, University of Alicante (Espanja) ja Rhodes University (Etelä-Afrikka).

Opiskelijoiden kansainvälisiin konferensseihin osallistumista yms. kansainvälistä toimintaa on tuettu myös tulevaisuudentutkimuksen tutkijakoulussa TULIOssa. Keväällä 2009 myös Tulion tutkijaseminaari toteutettiin yhteistyössä eteläafrikkalaisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

¹⁰ www.wfsf.org/

¹¹ www.wfs.org/

¹² www.spider-project.net/

4. TVA:N LAATUTYÖ

Turun kauppakorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmä auditointiin joulukuussa 2008.¹³ Tässä yhteydessä tehtiin myös Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa yksikkökohtainen auditointihaastattelu, johon osallistui myös TVA:n henkilökuntaa. Auditointiryhmän arvion mukaan Turun kauppakorkeakoulun (mukaan lukien Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen ja Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia) laadunvarmistusjärjestelmä täyttää Korkeakoulujen arviointineuvoston asettamat kriteerit laadunvarmistusjärjestelmän kokonaisuudelle ja perustehtävien laadunvarmistukselle.¹⁴ Arviointineuvosto nosti opetuksen osalta Turun kauppakorkeakoulun vahvuudeksi:

- § Opetuksen suunnittelu on hyvin organisoitua ja laadunvarmistuksen menettelytavat tukevat kehitystä, riittämätön laatu tunnistetaan tehokkaasti.
- § Opetukseen ja opintoihin liittyvä laadunvarmistusjärjestelmä on kattava ja vuorovaikutteisuus on menettelytapana vahvuus korkeakoulun kehittämisessä.

Hyviksi käytänteiksi arviointineuvosto nimesi opetuksen osalta sen, että:

- § Opiskelijapalautetta hyödynnetään tehokkaasti ja palautteen purkaminen opiskelijoille on todisteena hyvin edistyksellisestä palautemenettelystä.
- § Kattava perehdytys ja henkilökohtainen opinto-ohjaus tukevat tehokkaasti opiskelijoiden suoritusmahdollisuuksia
- § Opiskelijoiden antamaa palautetta on hyödynnetty ja se on selkeästi otettu kehittämisessä huomioon

Opetukseen liittyvänä kehittämissuosituksena arviointineuvosto esitti, että opetuspalautetta tulisi kerätä systemaattisemmin ja palautteen vastausprosenttia tulisi pyrkiä nostamaan.

Vaikka ylläesitetyt huomiot koskevatkin koko Turun kauppakorkeakoulua, niin useita Korkeakoulujen arviointineuvoston nimeämiä opetustoiminnan vahvuuksia ja hyviä käytänteitä toteutetaan myös Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen ja Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia toiminnassa. TVA:ssa auditoinnin yhteydessä tehty laadunvarmistusjärjestelmän dokumentointi on liitteenä 4. Liite sisältää kuvauksen TVA:n laatujärjestelmän osa-alueista, tavoitteista ja esimerkkejä tuloksista.

¹³ TVA osallistui vuonna 2003 myös Suomen Virtuaaliyliopiston laadunarviointiin.

¹⁴ Vesa Harmaakorpi, Patrick Furu, Minna Takala, Marja-Liisa Tenhunen, Carla Westersund ja Karl Holm (2009) Turun kauppakorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 4:2009.

4.1. Opetustoiminnan arviointi ja laadunvarmistus

Opetuksen jatkuva kehittäminen on yksi TVA:n toimintaperiaatteista. Kehittämistyötä on käytännössä tehty vuositasolla kulloinkin käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Itsearviointi, opiskelijapalaute, kuormittavuusanalyysit sekä lukukausittaiset palaute- ja arviointitilaisuudet koulutusyhteys henkilöiden kanssa ovat kehittämistyön perustana. Laajamittaisen arvioinnin järjestäminen ulkopuolista arvioijaa käyttäen ei ole ollut resurssien puolesta mahdollista. Sen sijaan TVA:ssa on vuosina 2007–2009 toteutettu kolmen yliopistoverkoston vertaisarviointi, jonka tuloksena myös tämä laatukäsikirja syntyi.

Kehittämistyöhön osallistuvat koordinaatioyksikön henkilökunta, koulutusyhteys henkilöt sekä tulevaisuudentutkimuksen asiantuntijat. Myös opiskelijoilta kerätään säännöllisesti palautetta toiminnan kehittämiseksi. Opetussuunnitelman muutokset hyväksyy TVA:n työvaliokunta.

Tulevaisuudentutkimuksessa toiminnan arvioinnin tärkeyttä on painotettu alusta alkaen. Seurannan ja arvioinnin kohteina ovat pääasiassa oppimateriaalit, kurssit, opiskelija- ja opintosuoritusmäärät, opiskelijoiden aktiivisuus verkko-oppimisympäristössä sekä toteutetut seminaarit. Arvioinnin eri tasoilla on mukana myös kansainvälinen toiminta.

Kursseilta kerätään opiskelijoiden antamaa palautetta sekä kirjallisina että numeerisina vastauksina. Opiskelijapalautetta otetaan vastaan (mm. sähköpostilla, Moodlella) myös kurssien aikana. Mahdolliset muutokset tehdään palautteen perusteella. Opiskelijapalautteen arvioivat joko koulutusyhteys henkilöt yhdessä koordinoivan yksikön henkilöstön kanssa tai vaihtoehtoisesti koordinoiva yksikkö huolehtii palautteen muuntamisesta kehittämisehdotuksiksi. Johtokuntaa ja jäsenyliopistoja varten kootaan opiskelijapalautteiden tiivistelmiä ja jäsenyliopistojen aktiivisuutta kuvaavaa vertailuaineistoa.

Tärkeitä opetuksen kehittämisen tuloksia ovat olleet muun muassa:

- § perusoppikirjan "Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovelluksia" kirjoittaminen vuonna 2002
- § oppimateriaalien muokkaaminen uuden tutkimustiedon valossa yhteistyössä tulevaisuudentutkimuksen asiantuntijoiden kanssa
- § verkko-oppimisympäristön (aluksi WebCT, myöhemmin Moodle) sisällön jatkuva kehittäminen ja päivittäminen saadun opiskelijapalautteen pohjalta
- § ohjaajia varten verkko-oppimisympäristöön on tuotettu materiaalipankki ja viestintäkanava Opeportaali
- § audio- video- ja verkko-opetustilanteiden laadun parantuminen saadun kokemuksen ja palautteen karttuessa
- § palautteen keräämisen systematisointi ja mittareiden kehittämien
- § palautteen muuttaminen kehittämisehdotuksiksi
- § kurssien kehittäminen oppimistuloksista käsin
- § verkkotuutoroinnin tehostaminen
- § toimintamuotojen kehittämisessä on hyödynnetty kv-yhteistyöstä saatuja kokemuksia

4.2. Osaamisen kehittäminen

Koordinaatioyksikön henkilökunta osallistuu koordinoivan yliopiston (Turun kauppakorkeakoulun) ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen sisäiseen koulutus- ja kehittämistoimintaan. Nämä toiminnot pitävät sisällään muun muassa kehittämispäiviä, kehityskeskusteluja, työtyytyväisyyskyselyjä ja virkistäytymispäiviä. TVA:n koordinaatioyksikön henkilökunnalle on tarjolla myös omaa sisäistä koulutusta ja kehittämispäiviä.

Myös verkoston toimijoiden osaamisen päivittäminen on tärkeää sekä tieteenalan että opetusteknologian jatkuvan kehittymisen vuoksi. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia on ainoa Suomessa toimiva alan akateeminen koulutusjärjestelmä, joten osallistuminen, kouluttaminen ja alustusten pitäminen myös kansainvälisessä kontekstissa on tärkeää sekä tiedollisen osaamisen että kansainvälistymistaitojen kehittämisessä.

Omaa osaamistaan voi TVA:ssa kehittää muun muassa osallistumalla koulutukseen sekä osallistumalla opetusta kehittäviin työryhmiin. Verkoston toimijat ovat osallistuneet valtakunnalliseen opetuksen kehittämistoimintaan muun muassa seuraavasti:

- § Opetushallituksen peruskoulun opetussuunnitelman linjauksia laativan työryhmän toimintaan osallistuminen
- § Opetusministeriön VirtuaaliOte-projektin ohjausryhmän jäsenenä toimiminen
- § Valtakunnallisen IT-Peda -verkoston yliopistojen strategianmuodostusta tukevan työryhmän toimintaan osallistuminen
- § Opiskelun tulevaisuus -teemaiseen henkilöstökoulutukseen ja tutkimukseen osallistuminen Turun kauppakorkeakoulussa
- § Futures Learning -hankkeen toteuttaminen. Hankkeessa annettiin opetusta ja ohjausta TVA:n jäsenyliopistojen henkilöstölle uuden opetusteknologian käytön suunnitteluun ja strategioiden laatimiseen
- § Verkko-oppimisympäristö WebCT:n teema- ja kurssikohtaisten sovellutusten kehittäminen saadun opiskelija- ja opettajapalautteen mukaan
- § Verkko-oppimisympäristöjen (aluksi Marratech, myöhemmin Acrobat Connect Pro) pilotointi ja käyttöönotto valtakunnallisesti opetuksessa vuodesta 2004 lähtien
- § ENSTI – ennakoinnin sähköisen ympäristön sisältöjen tuottaminen yhteistyössä Opetushallituksen kanssa
- § osallistuminen OECD:n SERI:n (Centre for Educational Research and Innovation) Schooling for Tomorrow -hankkeeseen
- § Tieto- ja viestintä tekniikan koulutuksen (TieVie) kehittämishankkeena toteutettu TVA:n strategisen toimintamallin analyysi ja selvitys verkoston tulevaisuuden näkymistä vuosien 2005–2006 aikana
- § Verkoston Lappeenrannan teknillisen yliopiston koulutusyhteyshenkilön keväällä 2005 tekemä selvitys siitä, miten opettajat kokevat TVA:ssa sovellettavien opetusmuotojen toimivuuden ja miten he esim. hyödyntävät verkko-oppimisympäristöä opetuksessa
- § Selvitystyö verkko-oppimisympäristöjen ominaisuuksista ja toimivuudesta Turun kauppakorkeakoululle vuonna 2005
- § Joensuun yliopiston koulutusyhteyshenkilön vuosien 2005–2006 aikana tekemä selvitys ryhmässä oppimisesta TVA:ssa osana Jyväskylän yliopiston opettajien pedagogisia opintoja
- § Suomen Virtuaaliyliopiston tulevaisuusverstaan toteuttaminen vuonna 2008

4.3. Verkoston kehittäminen

Tulevaisuudentutkimus on vakiinnuttanut asemansa Suomessa sekä julkisella, yksityisellä että kolmannella sektorilla. Erityisesti 1980-luvulla tulevaisuudentutkimuksen menetelmien soveltaminen lisääntyi voimakkaasti. Eräänlainen toinen aalto sijoittuu 1990-alkuun, kun Suomeen perustettiin Tulevaisuuden tutkimuskeskus ja Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta. Kolmas aalto sijoittuu 2000-luvun alkuun, jolloin syntyi laajoja ja monialaisia kansallisia ja kansainvälisiä ennakointiverkostoja.

Tulevaisuudessa korostuu tarve koordinoita kansallisesti ja kansainvälisesti eri yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten toimintaa tulevaisuudentutkimuksen alalla. Tarkoituksena on tällä tavalla vakiinnuttaa tulevaisuudentutkimuksen tiedonalan akateemista asemaa sekä lisätä kotimaisten ja ulkomaisten yliopistojen välistä yhteistyötä. Eräänlaisena visiona tulevaisuudentutkimuksen ja ennakkoinnin ”neljännessä aallosta” voidaankin esittää tavoite entistä tehokkaammasta kansallisesta ennakointijärjestelmästä, jossa eri toimijat ovat löytäneet oman roolinsa ja kykenevät kehittämään synergiaa – ja tällä tavalla kehittämään kansallisen ennakointijärjestelmän ja tulevaisuudentutkimuksen kokonaisuutta ja vaikuttavuutta niin, että ennakkoinnista ja tulevaisuudentutkimuksesta kehittyi kansallinen ja/tai seudullinen kilpailukykytekijä.¹⁵

Suurin kysyntä on verkoston käynnistymisestä saakka kohdistunut opetukseen ja sen järjestämiseen. TVA:n verkostomainen toiminta on otettu hyvin vastaan yliopistoissa. Opiskelijapalautteen perusteella monimuoto-opiskelun valmiuksien kehittämiseen panostetaan tulevaisuudessa entistä enemmän. Tulevaisuudentutkimuksen oppisisällön lisäksi pidetään huolta myös opiskelijoiden metataitojen kehittämisestä (tekninen osaaminen, projektinhallinta, ajankäytön suunnittelu, tiedonhaun valmiudet, akateeminen kirjoittaminen, jne.). Keväällä 2009 alustavasti hahmotellun uuden toimintasuunnitelman mukaan verkoston opetusta kehitetään tulevaisuudessa myös kansainvälisellä vaihto-ohjelmalla – ja myöhemmin ehkä myös Joint Degreeen kaltaisella yhteisellä kansainvälisellä opetustarjonnalla. Opiskelijoiden akateemista kirjoittamista voidaan kehittää syventämällä yhteistyötä Tulevaisuudentutkimuksen seuran Futura-lehden ja eFuturan kanssa. Kansainvälisiä taitoja voidaan harjoittaa myös TVA:n järjestämissä kansainvälisissä kesäkouluissa sekä TVA:n ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen yhdessä järjestämissä kansainvälisissä seminaareissa.

Verkoston toimintaa on kehitetty ja kehitetään jatkuvasti keräämällä opiskelijoiden ja koulutusyhteyshenkilöiden (opetushenkilökunnan) palautetta. Liitteissä 5, 6 ja 7 on esitetty koulutusyhteyshenkilöiden, koordinaatioyksikön ja koko verkostolle (2008–2009) suunnattujen visio- ja kehittämisverstaiden tulokset. Tiivistelmä tuloksista esitetään luvussa 5.

¹⁵ Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen professori Sirkka Heinonen on resursoitu selvittämään Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen ja TVA:n asemaa kansallisessa ennakointijärjestelmässä. Selvitys valmistuu vuonna 2009.

5. KEHITTÄMISTARPEITA: TVA 2018

Suomalainen yliopistojärjestelmä on murroksessa. Lähitulevaisuudessa yliopistojen rakenteita koettelevat muun muassa uusi yliopistolaki sekä konsortiot. Jokin aika sitten varsinkin koulutuksen rakenteita koetteli Bolognan sopimus ja sen myötä esimerkiksi kaksivaiheiseen tutkintoon siirtyminen. Nämä toimintaympäristön muutokset ovat vaikuttaneet ja tulevat vaikuttamaan merkittäväällä tavalla muun muassa yliopistojen ja verkostojen rahoitukseen, rakenteeseen sekä myös opetuksen sisältöön, pedagogiikkaan ja teknologiaan.

Vuosi 2009 on tämän tulosneuvottelukauden viimeinen. Uusi rahoituskausi haastaa merkittäväällä tavalla yliopistoverkostojen rahoituspohjan ja toimintatavat. Opetusministeriön poistaessa käytöstä nk. hankerahoituksen päättyä lähes kaikilta yliopistoverkostoilta nykyisenkaltainen rahoitus vuoden 2009 lopussa. Tämä muutos haastaa myös TVA:n toiminnan. Yliopistojen konsortioista ja myös uudesta yliopistolaista johtuen muutokseen valmistautuminen on ollut hankalaa: uusista rahoitusrakenteista ja rahoituksen määrästä ei ole ollut selvyttä – eikä konsortioiden kiihkeimmässä vaiheessa olevissa yliopistoissa aina edes ole ollut selvillä se, kenen kanssa rahoituksesta pitäisi neuvotella.

Toimintaympäristön muutoksista johtuen TVA:n koordinaatioryhmä käynnisti jo vuoden 2008 alussa laajalajaisen ja pitkäjänteisen tulevaisuusselvityksen, jolla on etsitty uusia toiminta- ja rahoitusmalleja verkoston toiminnalle. Tämä tulevaisuusprosessi on tuottanut useita vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia TVA:n toiminnasta sekä ylipäätään yliopistojen roolista Suomen kansallisessa ennakointi- ja innovaatiojärjestelmässä. Tässä esitetyt kehittämistarpeet ovat tiivistelmä koulutusyhteys henkilöiden (16.1.2008), TVA:n koordinaatioyksikön (30.10.2008) ja koko TVA:n verkoston (23.1.2009) tulevaisuusverstaiden tuloksista.

5.1. Verkoston ja opintokokonaisuuksien kehittäminen

- § TVA:n eri verstaissa esille nousseen ydinviestin mukaan yliopistot voivat tulevaisuudessa erikoistua tietynlaiseen ennakointiosaamisen omien strategisten painopisteidensä ja fokus-alueidensa mukaisesti: esimerkiksi energiaan, matkailuun, taiteeseen, metsään, jne. Tässä tulevaisuuskuvasssa verkostolla on yhteinen perusrunko (oppimisympäristö sekä menetelmä-opinnot TUTU1 ja 2) sekä tämän lisäksi jokaisessa yliopistossa erityinen jatkokurssi jossakin oppiaineessa ja/tai maisteriohjelmassa (TUTU3 ja 4). Nämä jatkokurssit ovat jokaisessa verkostoyliopistossa erilaisia.
- § Ylläesitetty tulevaisuuskuva edellyttää alkuvaiheena kunkin jäsenyliopiston tarpeiden määrittelyä ja sisältöjen räätälöimistä. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi järjestämällä kaikissa jäsenyliopistoissa tulevaisuusseminaari, joka kerää yhteen eri ainelaitoksissa ja tiedekunnissa toimivat, ennakoinnista ja tulevaisuudentutkimuksesta kiinnostuneet (tulevaisuuden tutkimusta tuottavat ja käyttävät) asiantuntijat. Tällä tavalla vahvistettaisiin kunkin jäsenyliopistojen ennakointiyhteisöä (ennakointiasiantuntijoita tuki- ja tausta-ryhmineen) ja kukin jäsenyliopisto saisi ennakoinnista parhaan mahdollisen hyödyn.

- § Opintokokonaisuuksien uudistamisen lisäksi tulisi kehittää myös opintokokonaisuuden markkinointia ja tiedottamista varmistamalla, että opinnot ovat opinto-oppaissa sekä valmistamalla (esimerkiksi opinnäytetöiden) opinto-ohjaukseen/opinto-ohjaajille infopaketteja¹⁶, jotka auttavat löytämään kullekin opiskelijalle sopivan opintokokonaisuuden. Tiedottamista ja markkinointia voidaan tukea myös verkoston jäsenyliopistojen välisellä JOO-sopimuksella.
- § Parhaassa mahdollisessa tapauksessa jäsenyliopistoihin muodostuu yllä mainittujen toimenpiteiden ansiosta vahvoja noodeja yhteen tai useampaan oppiaineeseen/ainelaitokseen. Näihin noodeihin verkosto voi yhdessä hakea professuureja niin, että professorit sijoittuvat jäsen-yliopistojen eri ainelaitoksiin ja oppiaineisiin (noodeihin). Verkostoon palkattavien professorien missiona on tulevaisuudentutkimuksen tieteenalan ytimen tunnistaminen erilaisten tutkimushankkeiden ja opintokokonaisuuksien avulla.

5.2. Tutkimuksen kehittäminen

- § Kaikissa kehittämisverstaissa on noussut esille myös tarve TVA:n tutkimustoiminnan kehittämisestä. TVA kykenee keräämään eri yliopistoista yhteen poikki- ja monitieteellisiä tutkimusryhmiä, joiden avulla voidaan kehittää tulevaisuudentutkimuksen perusteiden tuntemusta. Verstaissa on esitetty kaksi erilaista esimerkkiä TVA:n tutkimustoiminnan kehittämisen malliksi:
 - TVA voi koordinoita monialaisen ja monitieteisen tutkimusohjelman Suomen tulevaisuudesta. Tähän tutkimusohjelmaan osallistetaan ennakointiyhteisöt eri yliopistoista yms. sidosryhmiä. Tutkimusohjelma tuo esille kehittämistarpeet, ajankohtaiset ilmiöt sekä menetelmät ja tulevaisuuden osaamistarpeet. Koska hanke yhdistää sekä tutkimuksen, kehittäjät että myös yritykset yms. tiedon soveltajat, niin tutkimusohjelma kehittää myös kansallista ennakointijärjestelmää ja innovaatioklusteria. Hankkeen suojelijaksi pyydetään Työ- ja elinkeinoministeriä yms. huipputason päättäjiä.
 - Toisessa tulevaisuuskuvasssa tavoitteena on World Futures Academy – TVA:n toiminnan kansainvälistäminen esimerkiksi EU:n tai Sitran rahoittamana hankkeena. Hankkeeseen sitoutetaan parhaat toimijat Suomesta sekä niiden kansainväliset yhteistyökumppanit. Tässä tulevaisuuskuvasssa World Futures Academy käynnistyy kansainvälisenä tutkimus- ja kehittämishankkeena, johon voidaan liittää myös (esimerkiksi CIMO:n rahoittamaa) opettaja- ja opiskelijavaihtoa sekä yhteinen oppimisympäristö yms. jaettuja resursseja (esimerkiksi kansainväliset oppimateriaalit ja tutkimusaineistot Wiki-ympäristössä).

TVA:n jäsenyliopistojen tutkimusyhteistyön kehittämisen kannalta keskeistä on yhteistyö Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen tutkijoiden kanssa. Tällä hetkellä TVA:n verkostoyliopistojen koulutusyhteyshenkilöiden ja

¹⁶ TVA:n koulutusyhteyshenkilöiden ja johtokunnan jäsenten tulevaisuusverstaassa saadun palautteen mukaan jäsenyliopistojen opinto-ohjaajat yms. Opiskelijoiden käyttämät tukihenkilöt eivät tiedä riittävästi TVA:sta eivätkä osaa ohjata opiskelijoita tulevaisuudentutkimuksen opintojen pariin. Siksi TVA voisi tuottaa tiedotus ja opetusmateriaalia myös jäsenyliopistojensa opintotoimistojen henkilökunnalle.

johtokunnan jäsenten sekä toisaalta Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen tutkijoiden välillä ei ole merkittävässä määrin yhteistyötä. TVA:n tutkimushaasteena on tämän yhteistyön vahvistaminen.

5.3. Osaamisen kehittäminen

- § Osaamisen kehittämisen näkökulmasta merkittävin haaste on TVA:n opettajien/koulutusyhteys-henkilöiden koulutuksen järjestäminen. Palaute- ja kehittämisverstaiden tulosten perusteella koulutustarvetta on sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Tulevaisuuden-tutkimuksen opettajan- (koulutusyhteys-henkilöiden) koulutusta pitäisi systematisoida ja vaatimustasoa kasvattaa. Tällä tavalla parannetaan myös opetuksen laatua.

5.4. Kansainvälisyyden kehittäminen

- § TVA:lle voidaan kehittää kansainvälinen vaihto-ohjelma: esimerkiksi CIMON rahoituksella korkeatasoista tutkija- ja opettajavaihtoa suomalaisten ja kansainvälisten yliopistopartnerien kesken. Koko verkosto hyötyy jos kansainväliset vierailijat kiertävät verkostossa – ja verkoston opetus- ja tutkimushenkilökunta voi vierailia kansainvälisissä tulevaisuuden-tutkimuksen osaamiskeskitymissä. Tämä tukee myös TVA:n koulutusyhteys-henkilöiden ja tutkijoiden osaamisen kehittämistä. Opetuksen laatua kehittää myös se, jos opetuksessa voidaan hyödyntää kansainvälisiä kärkinimiä. Kaikkein kovatasoisimpia tutkijoita ja opettajia ei välttämättä kyetä houkuttelemaan Suomeen (yliopistoilla ei ole tarpeeksi resursseja huippunimien palkkaamiseen). Sen sijaan verkoston resurssit voivat riittää – ja verkoston tarjoama haaste voi muutenkin olla tarpeeksi innostava motivoimaan parhaita asiantuntijoita.

5.5. Opetuksen kehittäminen

- § Tulevaisuudentutkimuksen opintokokonaisuuden oppisisällöt ja oppimateriaalit on arvioitava – ja tästä arvioinnista on tehtävä systemaattista ja jatkuvaa. Tekijänoikeuksista on samalla huolehdittava entistä paremmin. Myös virtuaalisia oppimisympäristöjä on edelleen kehitettävä.
- § Verkoston opetustoiminnassa voidaan hyödyntää tieteenala-, opettaja- ja opiskelijapareja. Tällä tavalla edistetään muun muassa poikki- ja monitieteellisyttä.
- § Opetuksen suunnittelussa tarvitaan kohderyhmäsunnittelua: jo työelämässä olevien osuus kurssien opiskelijoista on lisääntynyt.
- § Opetuksen keskiöön voidaan nostaa yksilö: esimerkiksi pohtimalla miten minä voin tehdä elämässäni joitain merkityksellistä? Opetus voidaan samalla liittää entistä vahvemmin käynnissä olevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja ajankohtaisiin ilmiöihin.
- § Opetuksessa voidaan rohkeammin kehittää erilaisia kursseja ja kokonaisuuksia.

5.6. Rohkeampia visioita

- § Rohkeimmissa tulevaisuuskuivissa tulevaisuudentutkimus nähtiin samanlaisena menetelmä-tieteenä kuin tieteenfilosofia ja argumentointi/tieteellinen päättely. Tästä näkökulmasta TVA:n perusopintopakettia voitaisiin kehittää kaikille pakolliseksi/mahdolliseksi yleisopinnoiksi jäsenyliopistojen perusopinnoissa.
- § Toisessa radikaalissa ehdotuksessa tulevaisuuden tutkimuksen perusopintopaketti liitettiin eri yliopistojen maisterin- tohtorinkoulutukseen eräänlaiseksi yhteiseksi ennakointiosiksi. Tämä tulevaisuuskuva voidaan toteuttaa keräämällä yhteen kustakin verkostoyliopistosta tarjonta ja tarve. Halukkaille yliopistoille, oppiaineille, ainelaitoksille sekä maisterin- ja tohtorin-koulutusohjelmille voidaan rakentaa yhteisiä sekä myös räätälöityjä tulevaisuudentutkimuksen opetusmoduuleja.

6. TOIMENPIDEOHJELMA 2009–2010

TVA:ssa on tehty vuosina 2008–2009 perusteellinen toiminnan ja laadun arviointi:

- § TVA:n koulutusyhteyshenkilöiden tulevaisuusverstaas (16.1.2008)
- § TVA:n koordinaatioyksikön tulevaisuusverstaas (30.10.2008)
- § Koko TVA-verkoston (koulutusyhteyshenkilöiden ja johtokunnan jäsenten) 10+10 verstaas (23.1.2009)
- § Turun kauppakorkeakoulun (ja samalla Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen ja TVA:n) auditointi (2.-3.12.2008)
- § Opiskelija- ja opettajapalautteen kerääminen Tutu-kursseista keväällä ja syksyllä 2008
- § Dosentti Anita Rubinilta tilattu analyysi tulevaisuuden tutkimuksen perusteista: Mitä tulevaisuudentutkimus on, miten sitä tehdään ja miksi sitä tehdään?

Yllä mainittujen kehittämishankkeiden lisäksi TVA on osallistunut aktiivisesti myös yliopistoverkostojen yhteiseen kehittämis- ja arviointityöhön. Tällaisia toimenpiteitä ovat olleet mm.

- § Yliopistoverkostojen yhteinen kirje Rehtorien neuvostolle (20.10.2008)
- § Yliopistoverkostojen yhteinen kirje Opetusministeriölle (18.11.2008)
- § TVA:n tukilausunto Suomen Virtuaaliyliopiston toiminnasta (14.1.2009)
- § TVA:n nykyisen toiminnan kuvaus Rehtorien neuvostolle (31.3.2009)
- § Turun uuden yliopiston koordinoimien yliopistoverkostojen yhteinen kirje rehtori Keijo Virtaselle (6.5.2009)
- § TVA:n lausunto Turun yliopiston rehtorille Keijo Virtaselle (6.5.2009).
- § Kolmen yliopistoverkoston (Rural Studies, Hilma ja TVA) yhteinen laaturaportti (julkaistaan keväällä 2009).

Lisäksi TVA on osallistunut aktiivisesti Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kehittämistyöhön. Tuloksena tästä yhteistyöstä on muun muassa Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen johtokunnan ehdotus Turun uudelle yliopistolle Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen ja yleisemminkin tulevaisuudentutkimuksen asemasta Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortiossa.

TVA:n koordinaatioyksikön rahoitus on OPM:n uudessa rahoitusrakennemallissa monin tavoin riippuvainen Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen rahoituksesta. Siksi keskuksen kehittämistyöhön panostaminen on perusteltua. Toinen konkreettinen yhteistyön osa-alue on Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen opetustoiminnan käsitteleminen yhtenä kokonaisuutena. Tätä tavoitetta on edistetty vuonna 2009 muun muassa kehittämällä keskuksen opetustoiminnan tueksi luvussa 3 esitetty vuosikello, johon on koottu sekä TVA:n, Tulio-tutkijakoulun että myös Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen koordinoiman maisterinkoulutusohjelman työtehtävät. Lisäksi palaverissa on seurattu Joint degree -neuvottelujen edistymistä. Näitä kaikkia opetukseen liittyviä tehtäviä koordinoidaan yhteisillä maanantaipalaverilla. Tätä yhteistyötä, Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen eri koulutuspalveluiden sy-

nergian kehittämistä, jatketaan myös vuonna 2010. Lukuvuonna 2008–2009 käyttöön otetut viikkopalaverit ja vuosikello ovat merkittäviä työkaluja kokonaisuuden hahmottamisessa ja johtamisessa.

Yllä kuvatun kehittämistyön tulokset on tässä raportissa koottu yhteen TVA:n laatukäsikirjaksi, joka sisältää myös TVA:n toimintakuvauksen ja johtamisjärjestelmän. TVA:n johtokunta käsittelee laatukäsikirjan elokuussa 2009. Tarvittaessa laatukäsikirja päivitetään vuonna 2010 johtokunnan edellyttämällä tavalla.

6.1. Toimintasuunnitelma

Vuoden 2009 kevään aikana TVA-verkoston merkittävin tulevaisuushaaste on varmistaa mitkä yliopistot osallistuvat TVA:n opetustoimintaan lukukaudella 2009–2010. Tämä haaste pitää sisällään muun muassa TVA-opintojen sisällyttämisen jäsenyliopistojen opinto-oppaisiin ja samalla myös jäsenyliopistojen päätökset TVA:n rahoituksesta lukuvuoden 2009–2010 osalta.

TVA:n koordinaation osalta kevään ja syksyn 2009 haasteena ovat Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen rahoitusneuvottelut Turun uuden yliopiston kanssa. Näissä neuvotteluissa linjataan muun muassa keskuksen opetusresurssit Turun uudessa yliopistossa. Myös TVA:n toiminta on tässä vaiheessa riippuvaista näistä resursseista. Turun uusi yliopisto on ehdottanut opetusministeriölle, että Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta tulisi valtakunnallinen yksikkö – eräänlainen Turun uuden yliopiston yhteydessä toimiva sektoritutkimuslaitos. Lisäksi Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen johtokunta on ehdottanut Turun yliopistolle profiloitumista tulevaisuusyliopistoksi.

Turun uuden yliopiston strategia valmistuu syksyllä 2009. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että tulevaisuusajattelu näkyy vahvasti uudessa strategiassa. Turun uusi yliopisto on nimeämässä tulevaisuudentutkimuksen yhdeksi tutkimuksen vahvuusalueekseen. TVA:lla (ja yleisemminkin tulevaisuudentutkimuksen opetuksella) on merkittävä rooli sekä Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kansallisessa statuksessa että myös Turun uuden yliopiston tulevaisuusorientaatioissa. Siksi opetus tulisi ensivaiheessa rahoittaa ja turvata Turun uuden yliopiston ja Opetusministeriön rahoituksella. Myöhemmin TVA:n jäsenyliopistot voivat yhdessä päättää koordinaation yms. työnjaon sekä myös rahoitusvastuun jakamisesta.

Todennäköistä siis on, että Turun uusi yliopisto rahoittaa jollakin tasolla Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen toimintaa vuonna 2010. Vastaavasti todennäköistä on, että keskus puolestaan osoittaa tästä summasta TVA:lle jonkin osuuden, joka viime vuosina on ollut suuruudeltaan 140 000 €. Rahoitusneuvottelujen tuloksia ei tässä vaiheessa (elokuussa 2009) voida ennakoida – mutta mahdollista on, että TVA:n rahoitus vähenee tai rahoitus on kerättävä monesta eri lähteestä – myös jäsenyliopistoilta esimerkiksi jäsenmaksuina. Siksi koordinaatioon liittyviä tehtäviä on lukuvuoden 2008–2009 aikana merkittävästi vähennetty keskittymällä ja fokuoitumalla ydintoimintoihin (perusopetuspakettiin TUTU1–4). Toiminnan rationalisointia jatketaan myös vuonna 2010. Tavoitteena on vähentää koordinaation määrää minimiin muun muassa jäsenyliopistojen toimintaa vahvistamalla. Lisärahoitusta puolestaan voidaan saada myös yhteisten hankkeiden muodossa.

Kolmas tulevaisuushaaste liittyy jäsenyliopistojen tulevaisuusyhteisöjen vahvistamiseen. Tätä tavoitetta varten jäsenyliopistoissa järjestetään syksyllä 2009 laajasti eri tiedekuntien, oppiaineiden ja ainelaitosten henkilökuntaa osallistavat tulevaisuuspäivät. Näiden tilaisuuksien avulla kerätään yhteen eri jäsenyliopistojen tulevaisuusosaaminen ja suunnitellaan jäsenyliopistoille profiloitua toimintaa.

Vuonna 2010 TVA:n toiminta jatkuu normaalin opetustoiminnan (Tutu 1- 4 opinnot) lisäksi yliopistokohtaisilla neuvotteluilla, joissa suunnitellaan mahdolliset uudet, jäsenyliopistokohtaiset opetussisällöt ja opintokokonaisuudet. Lisäksi haetaan rahoitusta kansainväliselle vaihto-ohjelmalle. Edellisessä luvussa esitettyjen suunnitelmien mukaan TVA:n rahoitus perustuu vuosina 2010–2018 jäsenyliopistojen rahoitukseen (kukin yliopisto rahoittaa oman toimintansa) sekä yhteisiin vaihto-ohjelmiin ja tutkimushankkeisiin. Mitä aktiivisempia jäsenyliopistot ovat opintojensa kehittämisessä, sitä vähemmän tarvitaan keskitettyä koordinaatiota. Esimerkiksi suoritettavat opinnot voidaan merkitä opintorekisteriin jäsenyliopistoissa ilman TVA:n koordinaatioyksikköä (jos opinnot ovat paremmin kiinni jäsenyliopistojen opintokokonaisuuksissa) ja myös tehtävien tarkistaminen voidaan suorittaa jäsenyliopistoissa. Keskitetyn koordinaation tarve ja sisältö voidaan arvioida uudessa tilanteessa lukuvuonna 2010–2011. Tällöin voidaan sopia myös koordinaation rahoitus sekä tehdä tarvittaessa uudet yhteistyösopimukset.

Huhtikuussa 2009 jäsenyliopistojen koulutusyhteys henkilöille ja johtokunnan jäsenille lähetettiin seuraavanlaiset toimintaohjeet:

6.2. Perusviesti

Perusviesti on, että TVA:n toiminta jatkuu normaaliin tapaan: kaikki ne yliopistot, jotka haluavat opettaa tulevaisuudentutkimusta, voivat jatkaa opetustyötä samalla tavalla ja samalla periaatteella kuin tähänkin asti.

TVA:n koordinaatioyksikkö tarjoaa syksyllä 2009 ja myös vuonna 2010 jäsenyliopistoilleen samat palvelut kuin ennenkin – eikä yliopistoja veloiteta opetuksesta ja/tai koordinaatiosta.
Toisin sanoen TVA:n toiminnasta ei synny yliopistoille uusia kuluja.

Yliopistot ovat koko TVA:n toimintahistorian ajan rahoittaneet oman toimintansa. Myös jatkossa kukin yliopisto resursoi omaan toimintaansa siinä määrin kun katsoo aiheelliseksi ja tarpeelliseksi. Toiset yliopistot panostavat vähemmän ja toiset hieman enemmän – kukin jäsenyliopisto tarpeensa ja harkintansa mukaan.

Vaikka perusviestinä onkin se, että toiminta jatkuu, niin TVA:n tavoitteena ei kuitenkaan ole pelkästään nykyisen toiminnan jatkaminen, vaan pikemminkin uuden ja ennakkoluulottoman toimintamallin kehittäminen. Historialliset muutokset – kuten esimerkiksi yliopistojen konsortiot ja uusi yliopistolaki - mahdollistavat myös toiminnan kehittämisen. Juuri näitä muutoksen haasteita ja mahdollisuuksia on kartoitettu yllä esitetyissä TVA:n eri sidosryhmien tulevaisuusverstaissa.

Seuraavan otsikon alle on kerätty tulevaisuusverstaissa tiivistetty näkemys muutostarpeista – sekä ehdotus siitä, mitä toivomme koulutusyhteys henkilöiden ja johtokunnan jäsenten tekävän omissa yliopistoissaan.

6.3. Toimenpide-ehdotukset

1. Koulutusyhteys henkilöt ja johtokunnan jäsenten tulisi toimittaa TVA:n 7.4.2009 toimittama materiaali (kirje liitteineen) tiedoksi yliopistojensa rehtoreille. Perusviestinä on se, että TVA:n toimintaa jatketaan:

laitokset voivat jatkaa opetustyötä normaalilla tavalla – mitään uusia kuluja ei tästä toiminnasta synny. Yliopistoilla ei siis ole mitään erityisiä syitä muuttaa käytäntöjään TVA:n kurssien suhteen.

2. Koska TVA:n toiminta jatkuu vuonna 2010 ennallaan, niin toinen tehtävä on tiedottaa TVA:n kurseista normaalilla tavalla opinto-oppaissa, intraneteissa, ilmoitustauluilla ja sähköpostilistoilla. Koulutusyhteys henkilöiden ja johtokunnan jäsenten osalta tämä tarkoittaa sitä, että heidän tulisi toimia kuten ennenkin. TVA:n opetus on järjestetty ja rahoitettu eri yliopistoissa varsin eri tavoin. Siksi kunkin koulutusyhteys henkilön ja johtokunnan jäsenen tulisi pyrkiä omassa yliopistossaan varmistamaan omat opetusresurssinsa samalla tavalla ja samoista lähteistä kuin ennenkin.
3. Tulevaisuudessa (vuoden 2010 aikana) TVA:n opintoja kehitetään siihen suuntaan, että TUTU1–2 -opinnoista kehitetään yhteinen menetelmäpohja, joka toimii omana kokonaisuutenaan. Tämän lisäksi verkostoyliopistot voivat halutessaan profiloida omat TUTU3–4 -kurssit omien tarpeidensa ja fokusalueidensa mukaan. Tällä tavalla verkostoyliopistot voivat suunnata ja kehittää omaa ennakoitiosaamistaan esimerkiksi energiaan, kulttuuriin, teknologiaan, aluekehittämiseen, opetukseen, matkailuun jne.
4. TVA tarjoaa tarvittaessa edelleen myös perinteisen TUTU1–4 -kokonaisuuden. Jäsenyliopiston ei siis ole pakko profiloitua, vaan halutessaan ne voivat edelleen tarjota opiskelijoilleen myös yleisen tulevaisuudentutkimuksen opintopaketin, jota voidaan käyttää muun muassa yleisen tulevaisuusajattelun sekä moni- ja poikkitieteellisyden edistämiseen eri oppiaineissa. Myös tämä opetuspaketti tulee kuitenkin sitoa nykyistä paremmin jäsenyliopiston opintokokonaisuuteen.
5. Tutu-kursseja voi opettaa yliopistoissa myös useammassa tiedekunnassa, oppiaineessa ja/tai laitoksessa yhtä aikaa. Jos jäsenyliopiston eri toimijoilla on erilaisia käyttötarpeita ja haluja, niin toimijat voivat omien resurssiansa mukaan toteuttaa kaikki haluamansa kurssit. Perinteisesti Tutu-kursseille on osallistunut opiskelijoita useilta eri laitoksilta – mutta mikään ei estä sitä, että tarpeen mukaan kurseja olisi useampia eri laitoksissa (ja eri profiileilla).
6. Verkostoyliopistojen tutu-yhteisöjä vahvistetaan järjestämällä jokaisessa jäsenyliopistossa syksyllä 2009 ja keväällä 2010 Tulevaisuuspäivä, josta tiedotetaan yliopistojen intranetissä ja sähköpostilistoilla. Tulevaisuuspäivän tavoitteena on selvittää missä tiedekunnissa, oppiaineissa ja laitoksissa on kiinnostusta tutu-menetelmien opetukseen ja/tai soveltamiseen. Tavoitteena on kerätä yhteen eri tiedekunnissa, oppiaineissa ja laitoksissa olevat henkilöt, jotka ovat kiinnostuneita opettamaan tai muuten hyödyntämään tulevaisuudentutkimusta omassa toiminnassaan. Uudet jäsenyliopistoille profiloituneet opetuspaketit sovitaan tämän yhteisön kanssa. Kaikki ne koulutusyhteys henkilöt ja johtokunnan jäsenet, jotka haluavat, että tällainen Tulevaisuuspäivä järjestetään heidän yliopistoissaan, voivat ilmoittaa siitä minulle, niin etsitään tapahtumalle päivämäärä ja lähetetään ensimmäiset kutsut matkaan jo ennen kesälomia.
7. Tulevaisuusverstaiden tulosten perusteella TVA:n tutkimusyhteistyötä on vahvistettava. Myös tätä tavoitetta voidaan edistää yliopistokohtaisilla Tulevaisuuspäivillä. TVA voi esimerkiksi kerätä yhteen jäsenyliopistojen tutkimustarpeet ja koordinoita/kerätä yhteen (mm. Suomen Akatemian, EU:n, Sitran ja/tai TEKESin) tutkimushankkeita, joihin voivat osallistua kaikki noodit. Tulevaisuusverstaassa ehdotettiin myös, että noodit voivat myöhemmin hakea yhteistyönä professuureja jäsenyliopistoille/verkostolle. Professuureilla, yhteisillä tutkimushankkeilla ja laadukkaalla perustutkimuksen pohjalta

kehitettyllä akateemisella opetusmateriaalilla kehitetään samalla tulevaisuuden tutkimuksen (moni- ja poikki)tieteellistä ydintä.

8. TVA:n opetusta kehitetään koulutusyhteyshenkilöille tarjottavalla opetuksella. Tulevaisuusverstaiden ja laaturaporttien kyselyjen tulosten perusteella koulutusyhteyshenkilöt haluavat kehittää omaa osaamistaan tulevaisuudentutkimuksen alalla. Tähän haasteeseen vastataan järjestämällä koulutusyhteyshenkilöille suunnattua koulutusta. Opetusta kehitetään myös kansainvälisillä opettaja- ja opiskelijavaihdolla. Tavoitteena on kerätä TVA-verkostoon kansainvälisesti paras mahdollinen osaaminen – ja tarjota TVA:n opiskelijoille opetusta myös kansainvälisesti parhaissa tulevaisuudentutkimuksen osaamiskeskitymissä.
9. Lukuvuosi 2009–2010 on kuitenkin väli vuosi. Uuden rakentaminen vie aikaa, joten 2009–2010 on opetuksen osalta toteutettava nykyisellä konseptilla. Lukuvuoden 2009–2010 aikana voidaan kuitenkin kehittää ja hyväksyttää uudet kurssit, jotka käynnistyvät syksyllä 2010 ja siitä eteenpäin yliopistojen omien tarpeiden, resurssien ja aikataulujen mukaisesti.
10. Voi myös olla, että jossakin vaiheessa syksyllä 2009 kutsutaan koolle TVA:n jäsenyliopistojen rehtorit. Tämän tulevaisuuspäivän tavoitteena on muotoilla yhteinen julkilausuma Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valtakunnallisesta asemasta. Toimenpiteen tarpeellisuus riippuu siitä, miten Turun uusi yliopisto edistyy omissa neuvotteluissaan vuoden 2009 aikana. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valtakunnallinen status vahvistaisi myös TVA:n asemaa ja toisi TVA:n jäsenyliopistoille uusia voimavaroja.

Liite 1. TVA:n vastuuhenkilöt lukuvuonna 2008–2009

Koordinaatioyksikkö

Olli Hietanen, koordinaattori (TVA ja Tulio)

Ira Ahokas, koulutussuunnittelija (TUTU1–3)

Riikka Saarimaa, koulutussuunnittelija (TUTU4: kesäkoulu ja Tulio)

Anita Rubin, vanhempi tutkija (opetussisältöjen arviointi)

Lisäksi TVA:n koordinaatioyksikön toimintaan ja muun muassa laatukäsikirjan kirjoittamiseen on osallistunut koulutussuunnittelija Piia Leppänen (Maisteriohjelma ja Joint degree). Koordinaatioyksikön yhteenlaskettu henkilöstöresurssi lukuvuonna 2008–2009 oli 2 henkilötyövuotta.

Koulutusyhteyshenkilöt

- Helsingin kauppakorkeakoulu: Tällä hetkellä ei koulutusyhteyshenkilöä
- Helsingin yliopisto: Aleksi Neuvonen
- Joensuun yliopisto: Katri Heikkilä
- Kuopion yliopisto: Säde Pirttimäki
- Lapin yliopisto: Mika Laakkonen
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto: Tiina Jauhiainen
- Oulun yliopisto: Erkki Urpilainen
- Svenska Handelshögskolan: Maria Suokannas
- Taideteollinen korkeakoulu: Pirita Posti
- Tampereen teknillinen yliopisto: Markus Pöllänen
- Tampereen yliopisto: Markku Sotarauta
- Teknillinen korkeakoulu: Tällä hetkellä ei koulutusyhteyshenkilöä.
- Turun kauppakorkeakoulu: Ira Ahokas
- Turun yliopisto: Heli Paalumäki
- Vaasan yliopisto: Liisa Mäkelä
- Åbo Akademi: Christer Lindholm

Johtokunta

- Helsingin kauppakorkeakoulu: Professori Raimo Lovio, Organisaatiot ja johtaminen
- Helsingin yliopisto: Professori Matti Sintonen, Teoreettinen filosofia
- Joensuun yliopisto: Yliassistentti Jarmo Houtsonen, Sosiologian laitos
- Kuopion yliopisto: Professori Matti Nykänen, Tietojenkäsittelytieteen laitos
- Lapin yliopisto: Professori Suvi Ronkainen, Tutkijakoulu

- Lappeenrannan teknillinen yliopisto: Professori Jorma K. Mattila, Matematiikan ja fysiikan laitos
- Oulun yliopisto: Lehtori Erkki Urpilainen, Historian laitos
- Svenska Handelshögskolan: Rehtori, professori Marianne Stenius
- Taideteollinen korkeakoulu: Tutkimusjohtaja Päivi Hovi-Wasastjerna, Tutkimusinstituutti
- Tampereen teknillinen yliopisto: Professori Jorma Mäntynen, Liikenne- ja kuljetustekniikan laitos
- Tampereen yliopisto: Professori Markku Sotarauta, Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö (pj)
- Teknillinen korkeakoulu: Tällä hetkellä ei johtokunnan jäsentä
- Turun kauppakorkeakoulu: Professori Hannu Salmela, Johtamisen laitos
- Turun yliopisto: Assistentti Jussi Lehtonen, Kansantiede
- Vaasan yliopisto: Professori Esa Hyryläinen, Hallintotiede
- Åbo Akademi: Akatemialehtori Christer Lindholm, Department of Economics and Statistics

Kansainvälinen neuvottelukunta

- Director Jerome C. Glenn, The Millennium Project of American Council/UNU
- President Fabienne Goux-Baudiment, World Futures Studies Federation
- Professor Per Frankelius, University of Örebro/Foresight Laboratory
- Doctor Michael Keenan, The University of Manchester
- President Timothy C. Mack, World Future Society
- Emeritus professori Pentti Malaska, Turun kauppakorkeakoulu/Tulevaisuuden tutkimuskeskus
- Professor Emerita Eleonora Barbieri Masini, Pontifical Gregorian University
- Professor Erzsébet Nováky, Futures Studies Centre/Corvinus University of Budapest
- Professor John Ratcliffe, Dublin Institute of Technology/the Futures Academy

Tulio-tutkijakoulun johtoryhmä

- Tutkimusjohtaja Jari Kaivo-oja, Tulevaisuuden tutkimuskeskus
- Prof. Janne Hukkinen, Helsingin yliopisto
- Prof. Terhi-Anna Wilska, Turun kauppakorkeakoulu
- Rehtori Tapio Reponen, Turun kauppakorkeakoulu
- Prof. Matti Sintonen, Helsingin yliopisto, TVA
- Prof. Markku Sotarauta, Tampereen yliopisto, TVA
- Prof. Pirjo Stähle, Tulevaisuuden tutkimuskeskus
- Prof. Markku Wilenius, Tulevaisuuden tutkimuskeskus (puheenjohtaja)

Liite 2. TVA:n opiskelijamäärät ja suoritettut opintoviikot 1998–2008 kursseittain

TUTU 1–4 + FUTURES 1–2 +
Erikoismoduulit ja jatko-op.seminaarit

Vuosi	Opiskelijoita yht.	Opintoviikot / - pisteet yht.
1998	125	434
1999	168	443
2000	146	405
2001	214	620
2002	455	1418
2003	379	1151,5
2004	405	1227
2005	383	1071
YHT		6769,5

TUTU 1-4

Vuosi	Opiskelijoita yht.	Opintoviikot / - pisteet yht.
1998	105	425
1999	163	433
2000	146	405
2001	201	580
2002	304	924
2003	271	826
2004	295	935
2005	282	785
YHT		5313

FUTURES 1-2

Vuosi	Opiskelijoita yht.	Opintoviikot / - pisteet yht.
1998		
1999		
2000		
2001		
2002	69	285
2003	57	200
2004	37	135
2005	74	235
YHT		855

Erikoismoduulit ja
jatko-opintoseminaarit

Vuosi	Opiskelijoita yht.	Opintoviikot / - pisteet yht.
1998	20	9
1999	5	10
2000	0	0
2001	13	40
2002	82	209
2003	51	125,5
2004	73	157
2005	27	51
YHT		601,5

		Opintoviikot 1998–2005
2006	276	1078
2007	244	829
2008	225	876
YHT	3020	2783
		Opintopisteet 2006–...

		Opintoviikot 1998–2005
2006	237	976
2007	195	693
2008	202	852
		0
YHT	2401	2521
		Opintopisteet 2006–...

		Opintoviikot 1998–2005
2006	23	72
2007	28	88
2008	23	24
YHT	311	184
		Opintopisteet 2006–...

		Opintoviikot 1998–2005
2006	16	30
2007	21	48
2008	0	0
YHT	308	78
		Opintopisteet 2006–...

Liite 3. TVA:n opiskelijamäärät 1998–2008 jäsenyliopistoittain

Yliopisto	HSE	HY	JoY	JY	KY	LY	LTY	OY	SHH	TaiK	TTY	TaY	TKK	TuKK K	TY	VY	ÅÅ	muu*	Yht.
1998	0	11	8	0	0	0		13	6		10	8	11	13	0	17	8	20	125
1999	4	23	0	0	10	0		21	0		20	11	19	3	26	20	6	5	168
2000	0	30	0	0	17	0		10	0	1	39	7	16	6	6	14	0		146
2001	0	19	23	1	9	22	0	18	0	12	35	15	9	4	27	20	0		214
2002	0	30	20	3	28	18	27	20	2	21	61	22	40	29	33	24	7	70	455
2003	2	28	15	0	14	18	39	26	0	9	46	24	20	24	45	15	3	51	379
2004	0	32	29	0	6	0	24	26	4	22	40	59	26	31	50	21	6	29	405
2005	2	55	13	0	33	1	27	30	0	26	30	21	20	50	36	4	1	34	383
2006	4	39	19	0	17	2	17	30	1	11	13	5	24	67	24	0	3		276
2007	15	26	10	1	15	2	3	19	2	26	18	9	8	55	31	0	3	1	244
2008	1	26	17	1	7	18	3	23	0	32	21	7	5	7	41	0	2	14	225
Yhteensä	28	319	154	6	156	81	140	236	15	160	333	188	198	289	319	135	39	224	3020

* Muut kuin TVA:n jäsenyliopistot sekä kansainväliset yhteistyöyliopistot.

Liite 4. TVA:n koulutusyhteys henkilöiden tulevaisuusverstaas TAIK:ssa

16.1.2008

Vetäjä Katriina Siivonen
Järjestäjät Johanna Ollila ja Piia Leppänen

Ohjelma

- Verstaas peruskysymys: Tutu-opetuksen tarpeet ja järjestäminen 2018
- Kriittikkivaihe (14.00–14.30)
 - Kartoitetaan ongelmia yleisen keskustelun avulla
 - Verstaas vetäjä kirjaa ongelmat seinäpapereille
- Mielikuvitusvaihe (14.30–15.30)
 - Tässä vaiheessa ei ole rajoja sillä mitä voi ehdottaa
 - Kielteinen kommentointi sekä omien ja toisten ideoiden kritisointi on kiellettyä
 - Sen sijaan ajatusten edelleen kehittäminen on toivottavaa.
 - Mielikuvitusvaiheen aikana puhuminen kiellettyä ja jokainen kirjaa seinäpapereilla olevien ongelmien ratkaisujatuksia näille papereille
- Arvottamisvaihe; samalla nautitaan kahvia (15.30–16.00)
 - Valitaan toisaalta hyvät, toisaalta toteuttamiskelpoiset ideat
 - Jokainen osanottaja saa 10 punaista (= erittäin hyvä idea) ja 10 vihreää tarraa (=hyvin toteutettavissa oleva idea), joiden avulla hän tekee valintansa yksilöllisesti. Tarrat voi laittaa kaikki yhteen paikkaan tai jakaa 10 eri paikkaan tai jotain siltä väliltä. Kaikki tarrat on käytettävä. Myös omia ajatuksiaan saa äänestää
- Vision kokoaminen (16.00–16.30)
 - Kootaan arvottamisvaiheessa esille nousseet ideat ja muotoillaan ne Tutu-opetuksen visioksi vuodelle 2018
- Todellistamisvaihe jätetään tällä kerralla tekemättä; se voidaan toteuttaa myöhemmin

Ongelmat nykytilassa

- korkeimmassa opetuksessa keskitytään enimmäkseen vaiheittaiseen, ei radikaaliin muutokseen
- lisääntyvän informaation maailmassa ei riittävästi kokoavia välineitä
- paljon teoriaopetusta, ei tuoteta tarpeeksi uutta
- syvempää menetelmien tuntemusta ja yhteyttä käytäntöön ei synny \Rightarrow teorian ja käytännön suhde vajaa
- opiskelijoille ei käsitystä yhteydestä
- ei tarpeeksi ongelmalähtöistä
- monitieteisiksi kutsuttujen alojen eristäytyminen, ei aitoa yhteyttä/integroitumista muihin tieteenaloihin \Rightarrow ei sisäänrakennettuna, ei ole vielä tarpeeksi kriittistä osaajamassaa
- avoimuus eri tieteenalojen tulevaisuusaspektiin puuttuu
- tulevaisuudentutkimus kielisidonnaista, käsitteistö eroaa kielialueittain, aikakäsitys kulttuurisidonnainen \Rightarrow suomen kieli sitoo ajatteluamme, samoin aikakäsitys
- suunnittelun käsitys tällä hetkellä kapea-alainen, mentaalisen suunnittelun mahdollisuudet tutkimatta
- suunnittelun aikajänne ei itselläkään sisäistettynä, alistuttu jatkuvaan muutokseen \Rightarrow sitoutumiseen ei jää aikaa
- pragmaattisempi suhtautuminen omiin arvoihin
- haaste myös opetukselle

Ideointi- ja arvottamisvaiheen tulokset

Verstaassa koottiin ongelmia tulevaisuudentutkimuksen opetuksesta. Ne on kerätty otsikoiksi alla olevaan taulukkoon (ongelmasarakkeeseen). Ratkaisut-sarakkeessa on vastaavasti koulutusyhteyshenkilöiden ideat ratkaisuksi. Kukin otsikko oli kirjattu fläppi-paperin ylälaitaan ja paperille koulutusyhteyshenkilöt kokosivat ideoitaan postit-lapuilla.

- Lapuilla verstaassa toisiinsa liitetyt ideat on liitetty alla olevassa dokumentissa linkitetty toisiinsa tällä merkillä: >>
- Verstaassa äänestettiin ideoita. Verstaassa annetut äänetyt ideat on merkitty kunkin idean yhteyteen seuraavasti:
- **P** = 1 ääni hyvänä ideana, jos idea on saanut esim. 2 tällaista ääntä, se on merkitty näin: **PP**
- **V** = 1 ääni toteuttamiskelpoisena ideana, jos idea on saanut esim. 3 tällaista ääntä, se on merkitty näin: **VVV**
- Ne ideat, jotka saivat vähintään kaksi kumpaakin ääntä (väriä), nostettiin jatkokäsittelyyn. Ne on tässä merkitty kursivilla.

Ongelma	Ratkaisut
Kieli ja aikakäsitys yms. sitovat tulevaisuusajattelua	<p>Tulevaisuuden ymmärtäminen ja siitä puhuminen pohjia myöten kielellistä</p> <p>Kehitetään visualisointeja P, VV</p> <p>Keksitään suomi-kieleen futur.muoto V</p> <p>Kielessä on yleensä ilmaisu kaikelle tärkeälle</p> <p>Tutun käsitteet arkipäiväistyneet, pitäisi kehittää</p> <p>Unohdetaan aika, kohteena systeemit >> Silloin pyritään paikallaan</p> <p>Suomessakin kulttuurinen monimuotoisuus kasvaa ja tulee osaksi arkea</p> <p>Kieli on rikkaus, opetuksessa voisi monipuolistaa >> Tulevaisuus Suomen kulttuurissa -osateema >> Tarkastelun kohteeksi tulevaisuus-kulttuurilajasti ymm. P, V</p> <p>Monitieteisyys ja kansainvälistyminen >> Huomioitava kansainvälistymisessä kulttuurierot PP >> Kenen käsitys on oikea? Mitä muut ovat? > Vääriä? Ymmärrys ja oppiminen muilta</p>
Muutos / pysyvyys, sitoutuminen, arvot hukuttavat, muuntuvat	<p>Tulevaisuusajattelu ennen ja nyt, kytkeä ihmisten arkeen ja valintoihin P, VVV >> Saatava hyöty oltava perusteltavissa</p> <p>Miksi historia ja analogia ei riitä? >> Ne eivät ole mediaseksikkäitä</p> <p>Arvokoulutusta >> opiskelijoille tietoa, miten arvot muuttuvat ja ovat muuttuneet >> Kulttuurinen näkökulma arvoihin monipuolisemmin (ei pelkkää testausta) P</p> <p>Motivaation kuuleminen ja kasvattaminen P, V</p> <p>Yksi tutun opetus on se, mitä arvot ovat käytännössä, suhteessa tuleviin valintoihin PPPP, V</p>
Onko meillä kaikki tieto muuttavassa ympäristössä? Mitä tarvitaan?	<p>Miksi tutua? >> Keille ja miksi perusteltava >> Miksi kysymykseen ei voisi vastata uudella kysymyksellä? (tämä on muistaakseni kommentti vetäjälle siitä, että peräsin ideoita ja vastauksia kysymysten sijaan, vetäjän kommentti puhtaaksikirjoitusvaiheessa)</p> <p>Tieto ja tiede on oltava perusteltavissa</p>

	<p>Jos olemme jatkuvassa liikkeessä, mistä tiedämme liikkuvamme? Tulevaisuusajattelun ja -tiedon käyttö eri tieteenaloilla</p> <p>Muotoillaan tutun peruskysymys toisin: "kurssilla opit jäsentämään ja ervottamaan informaatiota sen tulevaisuusrelevanssin mukaan" P, V</p> <p>Tiedon tuottaminen vs. keräily</p> <p>Ongelmakeskeistä otetta, argumentaatiota alusta asti P, V</p> <p>Muutoksen ymmärtäminen. Pysyvän vakaan tunnistaminen, sitä voi olla enemmän. PP, V</p> <p>Monikulttuurisen tiedon haasteet P</p>
<p>Puuttuu avoimuus, rajaudutaan omaan tutusfääriin</p>	<p>Avataan virtuaaliluokka V</p> <p>Kuunnellaan muita ennen kysymysten määrittämistä P</p> <p>Avataan tutu-maailmaa ja poistetaan mystiikkaa ja epäuskoa PP, V</p> <p>Vierailevia luennoitsijoita ristiin VV</p> <p>Tarjotaan tutu-kursseja apuvälineeksi muiden kurssien tekemiseen ("tee proseminaari-esityelmä tutu-kurssilla") P, VVV</p> <p>Esille oppiaineissa, verkostoituminen PP</p> <p>Verkostoituminen muiden opetus- ja tutkimusverkostojen kanssa</p>
<p>Monitieteisyys käytännössä puuttuu; puuttuu tulevaisuusajattelun sisällöt muista aineista</p>	<p><i>Tulevaisuusajattelu kaikkialle perusopinnoissa PPP, VV</i></p> <p>Tulevaisuustietoisuus-aspekti, yleissivistys</p> <p>Tulevaisuusajattelun opettajankoulutukseen, 1. aine, 2. luokanope PP</p> <p>Tieteidenvälisyys?</p> <p>Esiinnytään yhdistävänä tekijänä (=alan valtti)</p> <p>Tutu liittyy johonkin tieteeseen</p> <p>Road show eri tieteenaloilla > verkostoituminen, pysytään kalenterissa V</p> <p>Näkyvämpiä tilaisuuksia, vaikuttavuutta myös sillä, miltä näytetään markkinoinnissa PPP, V</p> <p>Lisätään tutu:un gender-opinnot</p>

	<p>Tutu metodologia-opetukseen kaikkialla</p> <p>Volyymia lisää tieteenaloille, 1. massakoulutus, 2. räätälöinti</p> <p>Huippuluennoitsijoita kertomaan esim. ilmastonmuutoksesta V</p> <ul style="list-style-type: none"> - monitieteisyys - tutu-relevanssi
<p>Opetuksessa hässäkkä / rauhallinen aika, pohdinta ristiriidassa</p>	<p>Kaaos on toisenlainen järjestys PP</p> <p>Korostetaan työpajametodien harjoittelua ja etsitään tietoisesti luovaa työskentelyä P, VV</p> <p>>> Kannatan luovuuden painottamista</p> <p>Aikaa ajattelulle P, VV</p> <p>Tulevaisuuskylpyjä (leirikouluja) PP, V</p> <p>Oppimistavoitteesta omaehtoisesti liikkeelle</p> <p>Strukturoidut, ohjatut keskustelut V</p> <p>Selkeät ohjeet ja rakenne kukistavat kaaoksen VV</p> <p>Haluan tietää mitä olen tekemässä ja miksi</p> <p>Pakolliset peda-opinnot yo-yhtiksille V</p> <p>Tutorialit osaksi oppimista opetusmenetelmää. (Luennot & keskustelut erilleen) P, V</p>
<p>Opintojen rakenne & fragmentoituva ja syntetisoiva näkemys</p>	<p>Yhteiskursseja eri tieteenalojen kanssa P, VV</p> <p>Tutu3 tms. kurssin harjoitustyön aihe oman oppi-/tieteenalan tulevaisuustiedosta ja -ajattelusta V</p> <p>>> Harjoitustyöaiheet lähelle opiskelijaa, valinnaisuus V</p> <p>>> Se mikä koetaan tärkeäksi itselle kiinnostaa V</p> <p>Valinnaisuus ja ryhmän kommunikaatio syntetisoi</p> <p>Opintopisteautomaattitulevaisuusko?</p> <p>>> Mitä siis pitäisi olla?</p> <p>>> Tuleva paratiisi P</p> <p>>> Ei tarvitse olla olemassa vain olemisen tähden</p> <p>>> Todellisen hyödyn lähde P</p> <p>>> Tulevaisuusajattelun ydin haltuun, menetelmäosaaminen ymmärryksen pohjalta johonkin tarpeeseen</p>

	<p><i>Eri tiedealaiset oppijaparit V</i></p> <p>>> <i>Eri tiedealaiset opettajaparit PP, VV</i></p>
<p>Iso muutos / kuten ennenkin? Murroskauden ydin?</p>	<p><i>Fokukseksi yksilö: opintojen kautta autetaan suunnittelemaan, miten minä voin tehdä elämässäni joitain merkityksellistä (systeemin hahmotus & arvottaminen) P, V</i></p> <p>>> <i>Lisää tietoa systeemiajattelusta, -dynamiikasta ja mallintamisesta, raja-arvot, murroskohdat PPP; VVV</i></p> <p>>> <i>pitempi historiallinen tarkastelu, ihmisten tarkastelu</i></p> <p>Yksilön tarpeet vs. yhteiskunnan tarpeet PP</p> <p>Tunnetko Prometheus-myytin? >> Tutulaiset enemmän muiden joukossa taskulamppujen kanssa kuin toisten edellä</p> <p>Opetammeko toisin kuin elämme?</p> <p>Teoria ≠ käytäntö</p> <p>Mahdollisuus P, V</p> <p>Onko rahalla merkitystä?</p> <p>Tutun itseisarvo esille, jos sitä on: ennustaminen, ennakointi, vaikuttaminen</p>
<p>Suunnitelmien eri aikajänteet erillään eikä yhdisty toiminnoiksi</p>	<p>Tutkitaanko tulevaa päätöksentekoa varten?</p> <p>Luovuus puuttuu? P</p> <p>>> Suunnitteluoppia eri tieteenaloilta/taiteesta</p> <p>Mikä on meidän erityisosaamisemme? >> Erityisosaamisen löytäminen = viisasten kivi P P P P P >> Kertomuksien merkitys: aika + ihmiset P</p> <p>Eri perspektiivit selville ja sisäistettäväksi P, VV</p> <p>Tavoitellaanko vaihtoehtoisia kuvia ilman halua vaikuttaa siihen</p>
<p>Ongelmakeskeisyys puuttuu, suunnittelun ajatus kapea, ajattelutavat eivät muutu</p>	<p>Lisää sillanrakentajia V</p> <p>>> Keitä ne on ja mitä tekevät? >> Tutu-kentän möyhentäjät konsulttitoimistoissa rahaa tekemässä</p> <p>Omia alateemoja suurille tulevaisuushaasteille, globaalit & Suomi-spesifit PP</p> <p>Fokusointi – monialaisuus ei tarkoita, että osaamme vähän kaikkea P, VV</p> <p>Löydetään toisinajattelijoita > opetukseen PP, V</p>

	<p>Todellista elämää</p> <p>Substanssia lisää, menetelmät pienempään, työkalujen rooliin VV</p> <p>Mistä löytyy ongelma?</p> <p>>> Tutu-tutkijat välillä oikeisiin töihin</p> <p>>> Ongelmien näkeminen tulevaisuustietoisuuden ydin P, VV</p> <p><i>Osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun näkyväksi/kuuluvaksi PPPP, V</i></p> <p>>> <i>Mielikuvitus vai realiteetit? (ehdollisena nostettu esille, vaikka vain yksi vihreä)</i></p> <p>Kuka ajaa tutu-asiaa, tutkimustuloksien tuotoksia</p>
<p>Menetelmäosaaminen; yhteys teoriaan; käytännön menetelmien kehitys</p>	<p>Tutkimuksen "tehtävä" kehittää – opetuksessa uusien menetelmien opetus + sovellus V</p> <p>Muorit mukaan</p> <p>>> Mitä ne tekee?</p> <p>>> Kutoo skenaarioita P</p> <p>>> Virkkaa verkostoja</p> <p>>> Jaetaan osaamista ja kokemuksia (esim. alumnit) P</p> <p>Tutua kehitettävä tieteen suuntaan</p> <p>Enemmän huomiota käytännön tekemiselle, vähemmän puhdasta teoriaa P, V</p> <p>Ajattelutapojen opettaminen / oppiminen keskiöön</p> <p>Kurssisisällöissä enemmän työpajamenetelmiä ja ryhmä- ja yhteistyövälineitä P, VVV</p> <p><i>Tutkimuspanosta TVA:n kautta tutu-perusteiden kehittämiseen PPP, VV</i></p>
<p>Arjen taso & laajat kokonaisuudet erillään</p>	<p>Katsotaanko kehitystä Kreikasta asti (Delfi)</p> <p>>> Mitä pitäisi tehdä?</p> <p>>> Katsoa maalaisjärjellä P</p> <p>Tehdään roolipelejä jonkun organisaation näkökulmasta > makrotaso tulee arkiseksi VV</p> <p>Lisää esimerkkejä, havainnollistus V</p> <p>Hyväksyä, että monitieteinen ≠ kaikkitieteinen PP</p> <p>BBC & Open university (UK) = ohjelmantuottaja</p> <p>Yksityisestä yleiseen</p> <p>Selkeitä rajapintoja ja toimintatapoja vs. salatiede</p> <p>>> Teorian ja sovellusten suhde esiin, ymmärrettäväksi P, VV</p>

	<p>Tiedotus soveltavista hankeista</p> <ul style="list-style-type: none"> - kurseilla - erillisiä esitelmätilaisuuksia PPP, V -
<p>Teoria (ei kehity > hyödynnettävyys) & menetelmät käytännössä (> toimivuus)</p>	<p>Rooma klubin dystopiamaailmanmalli</p> <p>Työn tekijöitä opettamaan ja tuomaan eri näkökulmia P, V</p> <p>Tutkija opetukseen perustutkimuksilla P, VVV</p> <p>Konkretiaa VV</p> <p>Lähdetään opetuksessa käytännön ongelmista</p> <p>Tutkimuksen tulisi terästyä tällä saralla</p> <p>Yhteistyö hankkeiden kautta muiden alojen kanssa VVV</p> <p><i>Enemmän tutkimushankkeita, tulokset näkyväksi ja osaksi julkista (tiede)keskustelua PPPP, VVV</i></p> <p>Kaikki tutun avuksi</p> <p>Opetettavat menetelmät = käytettävät menetelmät V</p> <p>>> Lisää kirjoja menetelmien käyttöön P, VVV</p> <p>Suomen uusi huippu = innovaatioyliopisto tutu:n avuksi?</p> <p>>> Tutu ratkaisijaksi, toimijaksi P, V</p>
<p>Arvottamisvaihe</p>	<p><i>Tulevaisuusajattelu kaikkialle perusopinnoissa PPP, VV</i></p> <p><i>Eri tiedealaiset oppijaparit V</i></p> <p>>> <i>Eri tiedealaiset opettajaparit PP, VV</i></p> <p><i>Fokukseksi yksilö: opintojen kautta autetaan suunnittelemaan, miten minä voin tehdä elämässäni joitain merkityksellistä (systemin hahmotus & arvottaminen) P, V</i></p> <p>>> <i>Lisää tietoa systeemiajattelusta, -dynamikasta ja mallintamisesta, raja-arvot, murroskohdat PPP; VVV</i></p> <p>>> <i>pitempi historiallinen tarkastelu, ihmisten tarkastelu</i></p> <p><i>Osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun näkyväksi/kuuluvaksi PPPP, V</i></p> <p>>> <i>Mielikuvitus vai realiteetit? (ehdollisena nostettu esille, vaikka vain yksi vihreä)</i></p> <p><i>Enemmän tutkimushankkeita, tulokset näkyväksi ja osaksi julkista (tiede)keskustelua PPPP, VVV</i></p>

Tutkimuspanosta TVA:n kautta tutu-perusteiden kehittämiseen PPP, VV

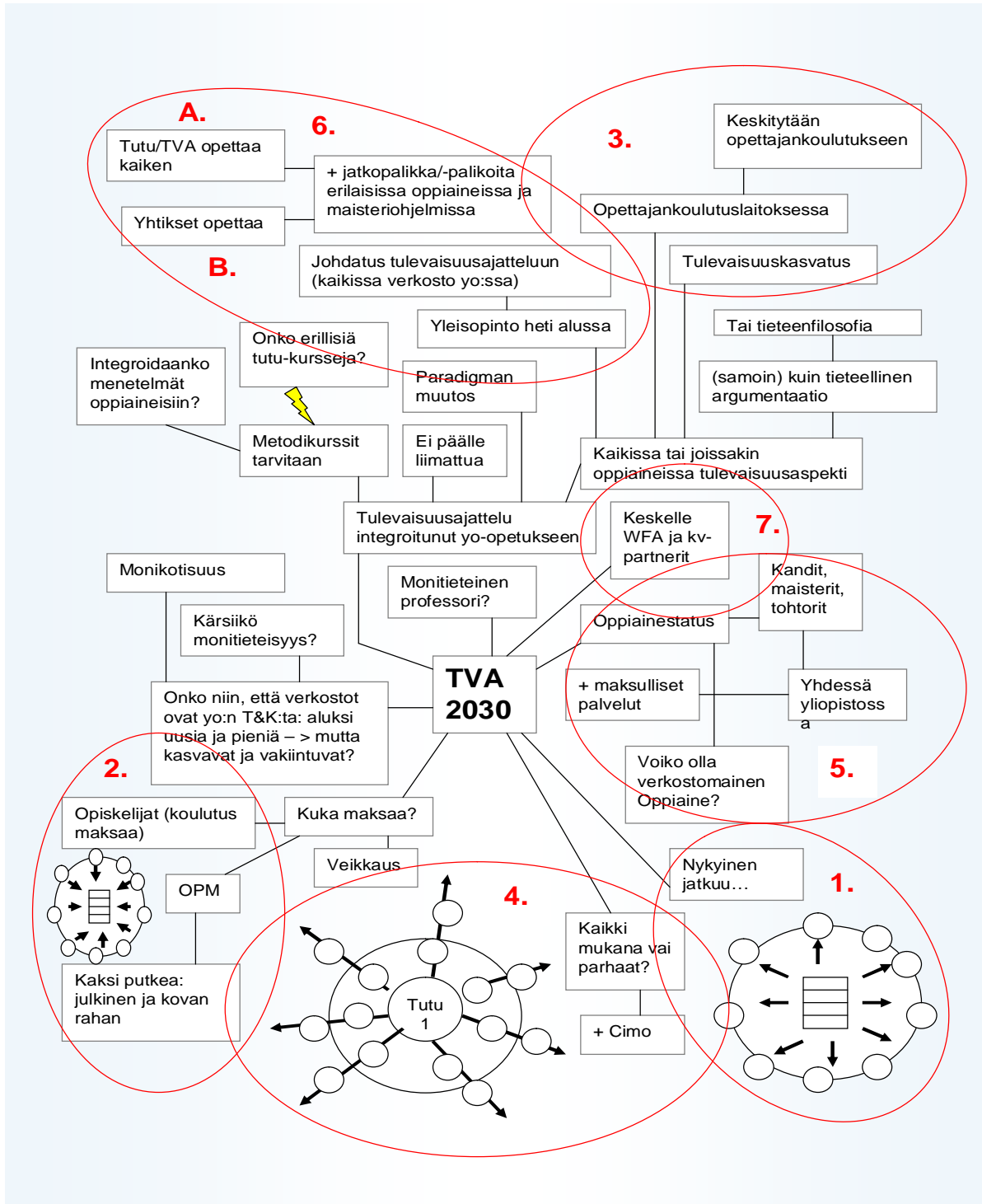
Vision hahmottelua

Vuonna 2018

- Tulevaisuusajattelu on vahva osa sekä yksilöiden, tiedeyhteisöjen että yhteiskunnan arkea
- TVA tekee tutkimusta ja soveltaa sitä opetuksessa

Liite 5. TVA:n koordinaatioyksikön tulevaisuusverstaas 31.10.2008

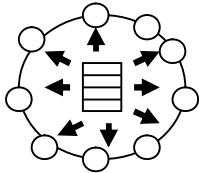
Tulevaisuuspyörä

TVA:n vaihtoehtoiset tulevaisuuskuvat (tulevaisuuspyörästä)

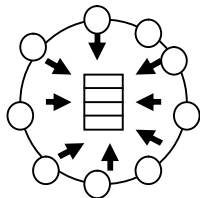
1. Nykymeno jatkuu: Koordinaatioyksikkö pitää yllä yhteistä oppimisympäristöä ja koulutusyhteyshenkilöt opettavat kursseja omissa yliopistoissaan Tulevaisuudentutkimuksen perusopintopakettina:

(7 ääntä)

2. Yhteisesti toteutettu opintokokonaisuus: Jokainen jäsenyliopisto tuottaa yhden osion yhteiseen kokonaisuuteen. Koulutus maksaa (opiskelijat yms. yhteinen asiakas maksaa)

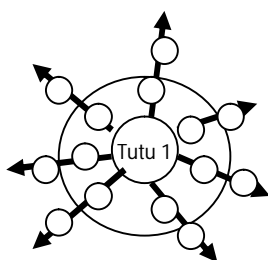
(1 ääni)

3. Sama konsepti/rakenne kuin tulevaisuuskuvasssa 2 – mutta fokuoituna opettajankoulutukseen. (2 ääntä)

4. Yhteinen runko + jokaisessa yliopistossa erityinen jatkopala jossakin oppiaineessa ja/tai maisteriohjelmassa. Yliopistot erikoistuvat tietynlaiseen ennakointiosaamisen strategisten painopisteidensä mukaisesti: esimerkiksi

energiaan, matkailuun, taiteeseen, metsään, jne.) (18 ääntä) Helppo?

5. Yksi yliopisto opettaa kandit, maisterit ja tohtorit. Ei verkostoa.

TVA/Tutu on ainelaitos Turun uudessa yliopistossa. (1 ääni)

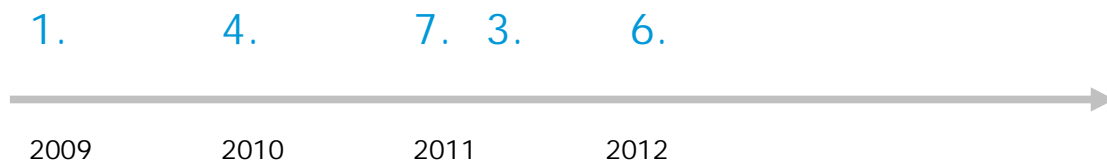
6. Yhteiset pakolliset yleisopinnot kaikissa jäsenyliopistoissa - samaan tyyliin kuin tieteellinen argumentointi ja/tai tieteenfilosofia. Tähän voi yhdistää myös erilaisia jatkopalikoita eri yliopistoissa ja eri tiedekunnissa (vrt. tulevaisuuskuva 4) (2 ääntä)

7. World Futures Academy. Sitoutetaan hankkeeseen mukaan parhaat Suomesta + kansainväliset yhteistyökumppanit. Rahoitus EU:sta, Sitrasta jne. (käynnistyy hankkeena). Opettajavaihtoa, opiskelijavaihtoa, yhteinen oppimisympäristö jne... (11 ääntä)

Yhteenveto: Eniten ääniä (18) TVA:n tulevaisuusverstaassa sai tulevaisuuskuva 4: Yhteinen perusrunko + jokaisessa yliopistossa erityinen jatkopala jossakin oppiaineessa ja/tai maisteriohjelmassa. Tässä tulevaisuuskuvasssa yliopistot erikoistuvat strategisten painopisteidensä mukaisesti: esimerkiksi energiaan, matkailuun, taiteeseen, metsään, jne.). Runsaasti ääniä (11) sai myös World Futures Academy: TVA:n toiminnan kansainvälistäminen esimerkiksi EU:n tai Sitran rahoittamana hankkeena.

Tulevaisuuskuvioiden aikajänne

Vaihtoehto A

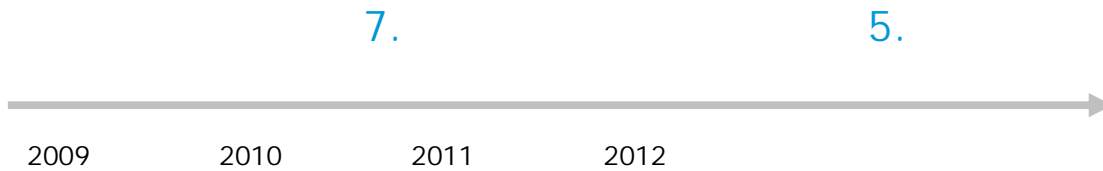
Nykymeno jatkuu 2009 loppuun. 2010 alkaen yhteinen koordinaatioyksikön/Tutun tuottama runko ja sen lisäksi kaikissa verkostoyliopistoissa jokin oma jatkopala/ erikoistumisala. Vuosina 2011–2012 perustoiminta kansainvälistetään (FUTU1–4 ja/tai Joint degree). Samalla perusopetuksesta voidaan jalostaa suomalaisille verkostoyliopistoille yhteinen (pakollinen) yleisopinnotapaketti: Johdatus tulevaisuudentutkimukseen. Tämän rinnalla voidaan panostaa opettajankoulutuksen kehittämiseen (tulevaisuuskasvatukseen): esimerkiksi jäsenyliopistojen yhdessä tuottamalla opintokokonaisuudella.

Vaihtoehto B

Nykymeno jatkuu vuoden 2009 loppuun. Vuodesta 2010 alkaen verkoston toiminta loppuu – ja Tulevaisuuden tutkimuskeskus keskittyy opetukseen Turun uudessa yliopistossa (ainelaitoksen tapaan (kandeja, maistereita ja tohtoreita).

Vaihtoehto C

Jos TVA:n rahoitus päättyy vuoden 2009 lopussa, niin TUTU1-kurssia ei kannata opettaa 2009 syksyllä – koska TUTU2–4 -kursseja ei ole (jos opettaa TUTU1-kurssin, niin voi tulla velvollisuus opettaa myös kurssit 2–4 eli koko opintokokonaisuuden). Tässä tulevaisuuskuvasssa opetus lopetetaan 2009 keväällä. Vuosina 2010–2011 hankkeistetaan WFA – ja jos Turun uusi yliopisto myöhemmin liittyy WFA-verkostoon, niin jonkun on taas opetettava Tutua myös Turun uudessa yliopistossa/TuKKK:ssa.

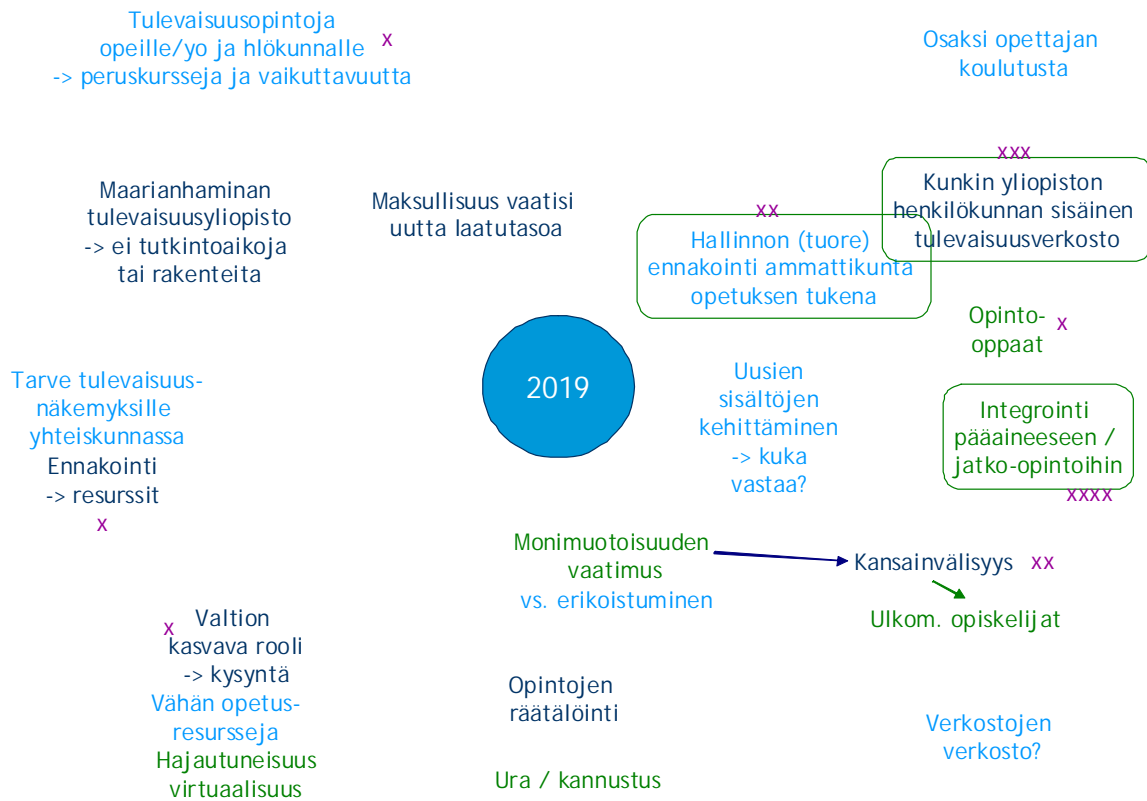
Vaihtoehto D

Vuonna 2009 opetus jatkuu normaalisti (tai päätetään kevääseen). Vuodesta 2010 alkaen verkoston toiminta päättyy ja opetus hankkeistetaan ensin opettajankoulutukseen ja myöhemmin kansainvälistetään World Futures Academyksi.

Liite 6. TVA:n johtokunnan ja koulutusyhteys henkilöiden 10+10 -verstaas 23.1.2009

Ryhmä 1

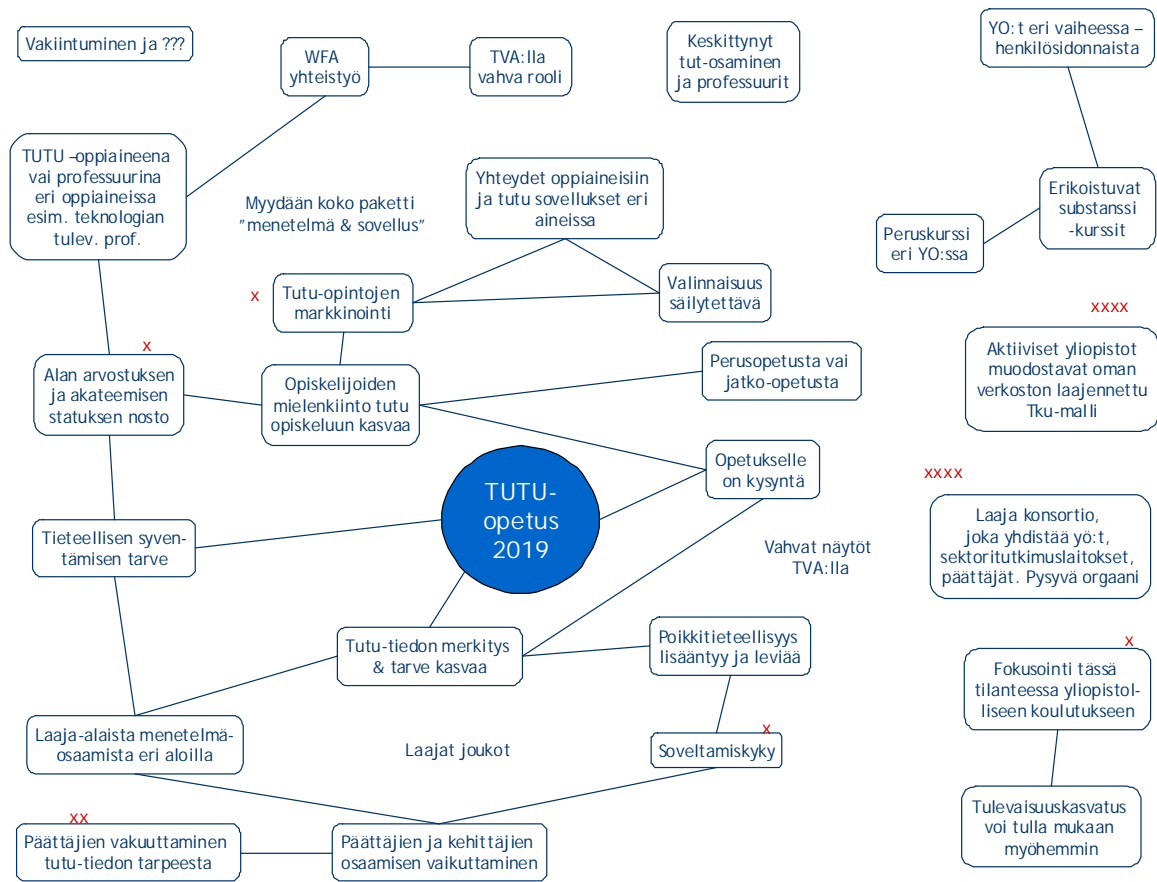

Aihe	MAISTERI- JA TOHTORIOPINTOIHIN TUTU-KURSSEJA
Mitä?	Joko: a) integroituja kursseja pääaineeseen ja / tai b) tutu-ohjelmat
Kuka?	Tiedekunnat / riittävän isot laitokset Koordinaatio / asiantuntijayksikkö valtakunnallinen Opintohallinto henkilöstö Ulkopuoliset ennakkoinnin asiantuntijat Yliopiston sisäinen "Tulevaisuusverkosto"
Kenelle?	Maisteri/tohtoriopiskelijat (+ kv. opiskelijat, erit. Dubai) Henkilökunta Aikuisopiskelijat
Tavoite/ Hyöty	Tulevaisuustiedon ja -osaamisen asiantuntijuus Lisäarvoa pääaineen opetukseen Ennakointiosaamista laajemmin yhteiskuntaan Tuottaa kokemuksen oman osaamisen akateemista kehitystä laajemmasta hyödyntämistä
Resurssit	Rahoitus: EU, OPM, Akatemia Ajankäyttö: virallistaminen osaksi tehtäviä Opetuksen / materiaalien tuottajat Opetuksen maksullisuus? Tiedotus / tietoisuus: media, opiskelijat
Esteet	Ei oppiaine -statusta Tuottavuusohjelma Rahoitus Rajallinen osaaminen opetuksessa

Maisterin ja tohtorin opintoihin TUTU-kursseja

- Isoja laitoksia ja koordinaatioyksikkö (tuottaa jonkin peruspaketin + hallintopalveluja)
- Kerätään kustakin yo:sta tarve ja osaaminen yo-kohtaiseksi tulevaisuudentutkimuksen verkost. + lisäpalveluita muilta koord. ryh.
- Virallistamisen osaksi työtehtäviä + panostus opinto-materiaaleihin.
 - maksullisuus?
 - uudet mediat?
- Riittääkö tarpeeksi osaavia opettajia/asiantuntijoita
- Saako henkilön ja verkoston osaksi yo:n strategiatyötä

Ryhmä 2

Aihe	VERKOSTOLLINEN TOIMINTAPA JATKUU (laajempaan tai suppeampaan)	
Mitä?	Yliopisto-opetusta Tutkimusyhteistyö ja -hankkeet	verkostossa <ul style="list-style-type: none"> Tulevaisuustieto ja menetelmät (teoria) Substanssialueiden erityisosaaminen (sovellus) Kansainvälisyys: toimijat kansainvälisiä Tietojenvaihto verkostossa
Kuka?	Laajempi tai suppeampi verkosto <ul style="list-style-type: none"> aktiiviset yliopistot sektoritutkimuslaitokset, päättäjät, rahoittajat 	<ul style="list-style-type: none"> Monialainen tutkimusohjelma (monivuotinen) <ul style="list-style-type: none"> useita rahoittajatahoja tutu-ytimen tutkimus osana innovaatio / kilpailukyky
Kenelle?	Myydään yliopistojen johdolle <ul style="list-style-type: none"> OPM TEM – ennakkointiverkostot, superministeri(ö) Tarjotaan verkostollisen toimintapaan osallistuville yliopistoille <ul style="list-style-type: none"> WFA –yhteistyö: projektimuotoinen / joint degree 	<ul style="list-style-type: none"> Suomen Akatemia Tutkimuslaitokset VTT, ETLA, ... opiskelijat
Tavoite / Hyöty	Tulevaisuudentutkimuksen opetuksen jatkaminen ja kehittäminen <ul style="list-style-type: none"> monitieteisyyden säilyttäminen ennakoitavuuden parantaminen eri sektoreilla, innovaatiivisuuden lisääminen statuksen vahvistaminen, tieteellisyys vahvistaminen <-> tutkimus tulevaisuusvaliokunta - vaikuttaminen 	
Resurssit	<ul style="list-style-type: none"> Yliopistojen omat resurssit, OPM, TEM SITRA Ennakkointiverkostojen kokoaminen ja voimien yhdistäminen Monialaisuuden korostuminen -> kysyntä 	
Esteet	<ul style="list-style-type: none"> Henkilösuhteet -> sukupolven vaihtuminen mahdollisuus Lukuisia joukko tahoja -> orkesterin virittäminen / kokoaminen 	

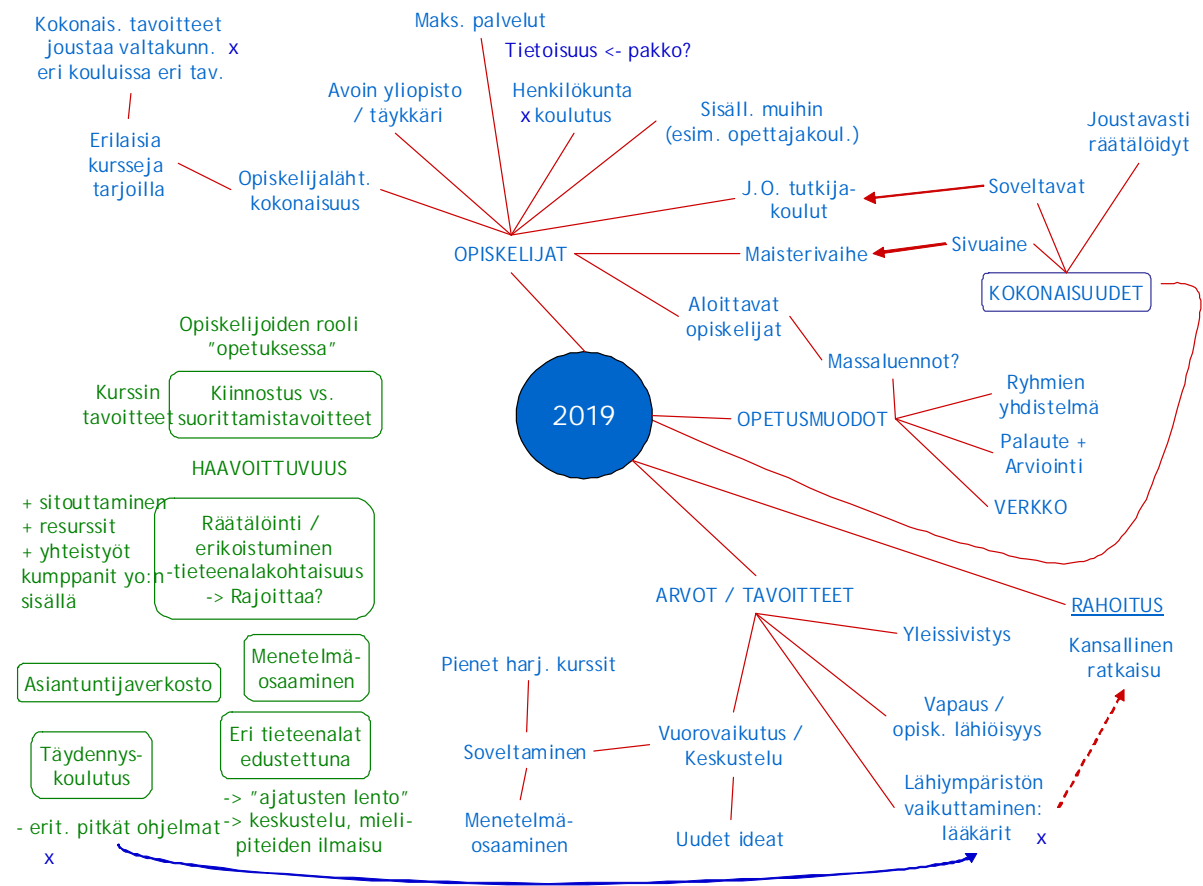
Ehdotus

- Monialainen ja monitieteellinen tutkimusohjelma, joka keskittyy Suomen tulevaisuuteen (nostamiseen suosta) Innovaatioklusteri
- Tärkeät teemat ja tutkimusongelmat esim. tuo esiin sen, mitä menetelmiä pitää kehittää ja mitkä menetelmät tuottavat käyttökelpoista tietoa. Mauri Pekkarinen innostuu tästä varmasti.
- Antaa olemassaolon oikeutuksen pitkäksi aikaa tutu-opetuksen ja tutkimuksen järjestämiseen.
- Kootaan kaikki ennakointi-ihmiset ja sovitaan roolit. Koordinoidaan ennakointiyhteisö valtakunnallisesti.
- Ennakointivalmiuksien tarve eri aloilla
tulevaisuuden osaamisen varmistaminen merkitsee läpäisevää koulutusta eri aloilla.

Verkostollinen toimintatapa jatkuu → laajempaan tai suppeampaan

- Opetus, tutkimus, hankkeet / soveltaminen
- Kansainvälinen ⇒ Vaihtoja (Suomessa ja kv.)
- Monialainen, monivuotinen ja monitieteellinen tutkimusohjelma
- Akatemia
 - Tutkimus
- TEM
 - Kilpailutyö, soveltaminen
- Poliitikot? Teollisuus?
 - Poliitiikkaohjelma?
 - Ykkösketju (kärkitoimijat) mukaan ja tukemaan
- (YO:t? OPM?)
- Uskotaan, koko suomalaiseen ennakointiyhteisöön ⇒ ja sen yhdistämiseen, kokoamiseen ⇒ opetuksen paikka kokonaisuuden...

Ryhmä 3

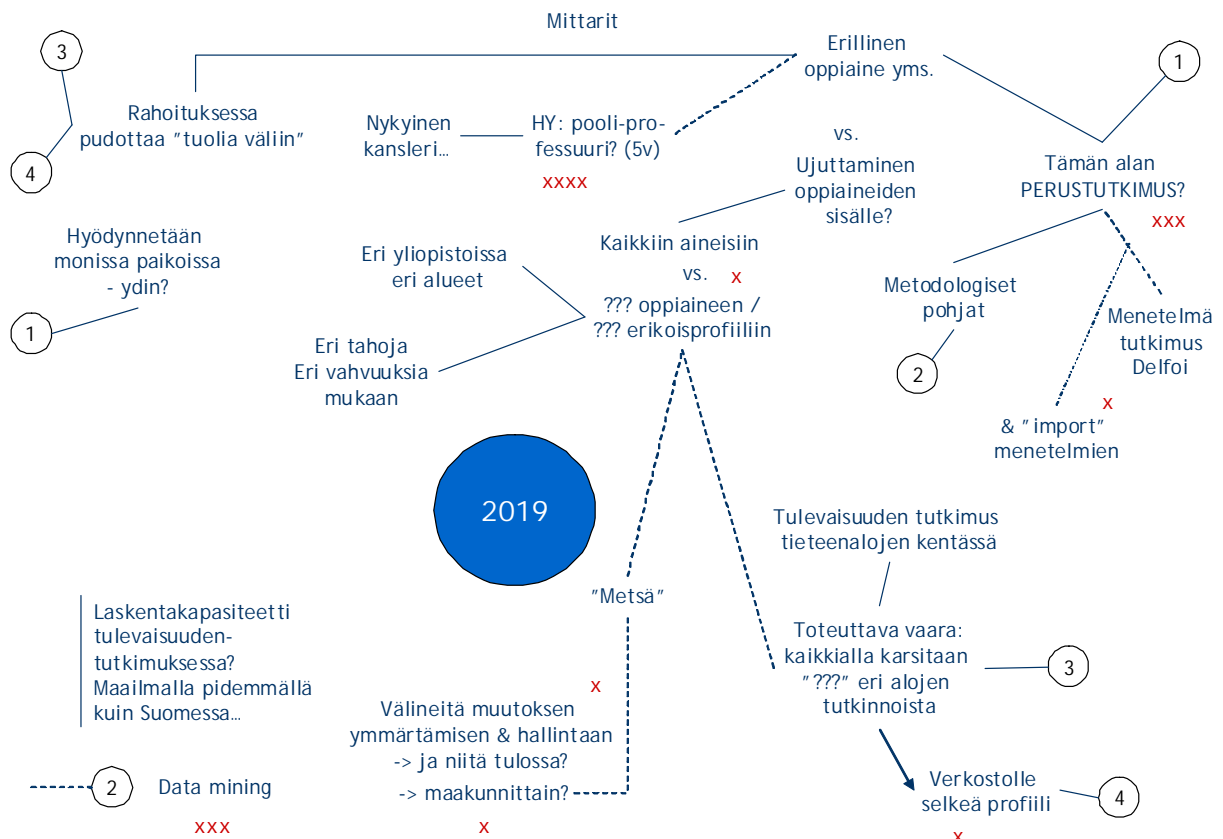

Aihe	
Mitä?	<ul style="list-style-type: none"> • TUTU-osamisen ja -koulutuksen integroiminen yliopistoihin • Verkoston vahvistaminen
Kuka?	<ul style="list-style-type: none"> • Asiantuntijaverkosto • Tukiverkosto (koordinaatioyksikkö)
Kenelle?	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijat (taso yliopistokohtainen) • Henkilökunta (opinto-ohjausta varten)
Tavoite/ Hyöty	<ul style="list-style-type: none"> • Opetuksen jatkuvuus ja joustavuus • Tutun tunnettavuuden lisääminen • Tutun soveltaminen opetukseen ja tutkimukseen • Poikkitieteellisyys
Resurssit	<ul style="list-style-type: none"> • Asiantuntijaverkosto
Esteet	

TUTU osaamisen ja koulutuksen integrointi yliopistoihin (tutkimukseen ja opetukseen)

- Yo:n asiantuntijaverkosto + tukiverkosto
 - Koordinaatioyksikkö + verkoston muut yo:t... ⇒ Vaihto?
- Opinnäytetyöt opinto-ohjaukseen! } JOO?
 - Täydennyskoulutus!

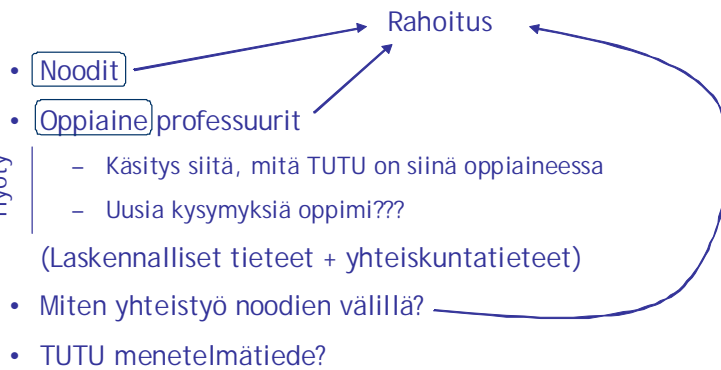
Ryhmä 4

Aihe	PROFESSUUREJA TULEVAISUUDENTUTKIMUKSEEN!
Mitä?	<ul style="list-style-type: none"> Tieteenalan ytimen tunnistaminen ja vahvistaminen
Kuka?	<ul style="list-style-type: none"> Oppiaine<u>professori(t)</u> <u>Noodit</u>, joissa sovelletaan tulevaisuudentutkimusta
Kenelle?	<ul style="list-style-type: none"> Perus<u>opetus</u> suunnattu pääosin kunkin noodialan opiskelijoille Rikastuttaa noodialojen <u>tutkimusta</u> Täydennyskoulutus → <u>Yhteiskunnallinen</u> vaikuttavuus → <u>Yrity maailma</u>
Tavoite / Hyöty	<ul style="list-style-type: none"> Ennakointiosaaminen ja menetelmien lisääminen noodialoilla sekä välittäminen noodialojen välillä Profiilin selkeyttäminen
Resursit	<ul style="list-style-type: none"> Professuurien ja noodien rahoitus Koordinaatio – – välillä Verkoston rooli?
Esteet	<ul style="list-style-type: none"> – Tuolien väliin putoaminen – Toimijoiden sitoutuminen – Alan tuntemattomuus

Professuureja tulevaisuudentutkimukseen

- Tieteenalan ytimen tunnistaminen ja vahvistaminen

Ú Tunkemattomuus

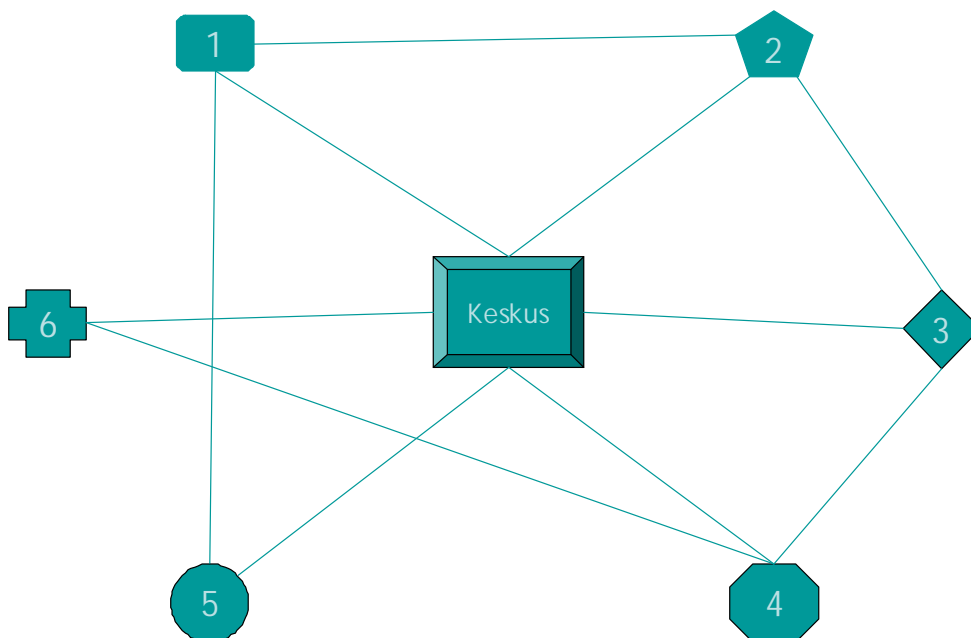
Ú Sitoutuminen

Ú Tuolien väliin putoaminen

Ú Könsyt??? pois???

Puheenjohtaja Markku Sotaraudan yhteenveto

1... 6 - Sovellusyksiköt

Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia
Tulevaisuuden tutkimuskeskus
Turun kauppakorkeakoulu

Rehtorinpellonkatu 3, 20500 Turku
Puh. (02) 481 4530, faksi (02) 481 4630

tva@tse.fi
www.tvanet.fi

Tulevaisuudentutkimuksen
Verkostoakatemia
[tvant.fi](http://www.tvanet.fi)